Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
Кабінет бібліотекознавства імені Л. Б. Хавкіної

УКРАЇНСЬКІ ФАХОВІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ 1920–1930-х років

З циклу «Колекція періодичних видань з бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства XIX–XX ст. з фондів ХДНБ імені В. Г. Короленка»

Віртуальна виставка

Харків – 2025

Укладач *Олена Скорик*
Редактор *Алла Миколюк*
Дизайн і комп’ютерний набір *Олени Скорик*
Виставка підготовлена в 2025 році.

Віртуальна виставка «Українські фахові періодичні видання 1920–1930-х років» присвячена 195-річчю від часу заснування Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка та 120-річчю відділу бібліотекознавства й продовжує цикл «Колекція періодичних видань з бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства XIX–XX ст. із фондів ХДНБ імені В. Г. Короленка». Експозиція знайомить із виданнями, що дають уявлення про зміст журналів книгознавчої, політосвітньої та бібліотечно-бібліографічної спрямованості першої третини XX ст. Розрахована на істориків, дослідників — фахівців книжкової та бібліотечної справи, студентів.

Зміст

- «Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі» (1928–1930)
- «Радянська бібліотека» (1937–1938)
- **Політосвітні видання**
- «Українська культура» (1920)
- «Колбуд» (1936–1937)
- «Соціалістична культура» (1937–1941, 1954–1990)
- Автори публікацій часописів
- Публікації співробітників ХДНБ та статті про книгозбірню
- Додаток «Перелік фахових періодичних видань 1920–1930-х рр., що зберігаються в ХДНБ»
- Перелік скорочень та абревіатур
- Список використаних джерел

Передмова

- Віртуальна виставка «Українські фахові періодичні видання 1920–1930-х років» продовжує дослідження, започатковане експозицією «Харківські фахові періодичні видання 1920–1930-х років», та відображає тогочасні загальнодержавні процеси в бібліотечній справі України. Виставка репрезентує наукові видання Всенародної бібліотеки України при УАН (ВБУ, нині — Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського): «Книжний вісник», «Бібліотечний збірник», «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»; часопис Українського наукового інституту книгознавства у Києві (УНІК) «Бібліологічні вісті»; «Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі», «Бюлетень Одеського бібліотечного об'єднання» та ін. На особливу увагу професіоналів заслуговує український емігрантський часопис «Книга», що видавався у Відні (Австрія) 1921 року і нині є бібліографічною рідкістю.

- Публікації в цих книгознавчих, політосвітніх та бібліотечно-бібліографічних виданнях свідчать про стрімке зростання з середини 20-х років ХХ ст. наукознавчої складової, початок формування інформаційного поля українського книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства. Провідна роль у розробці наукових основ зазначених галузей та висвітленні стану системи бібліотечного обслуговування, наданні методичної допомоги бібліотекам належала виданням ВБУ та УНІК. У цих журналах важливе місце займали публікації з історії книги, видавничої справи, критико-бібліографічні статті, практичні дослідження та матеріали фактичного характеру про бібліотечне життя України.

- У процесі підготовки виставки проведене дослідження з відображення інформації про ХДНБ ім. В. Г. Короленка на сторінках фахових періодичних видань в історичному періоді 1920–1930-х років. Результати розвідки наведено в розділі «Публікації співробітників ХДНБ та статті про книгозбірню».

- Структура виставки відповідає логіці проведеного дослідження та представлена трьома основними тематичними розділами. Всередині розділу видання розміщені за хронологією виходу. Бібліографічний опис виконаний de vizu мовою оригіналу. Після основної частини представлені додаткові розділи, в яких відображена інформація про авторів часописів, огляд публікацій співробітників ХДНБ та статей про книгозбірню.

- Видання досліджуваного періоду зберігаються у ХДНБ у різних відділах (див. Додаток). Також у додатку можна знайти посилання на виявлені оцифровані видання.

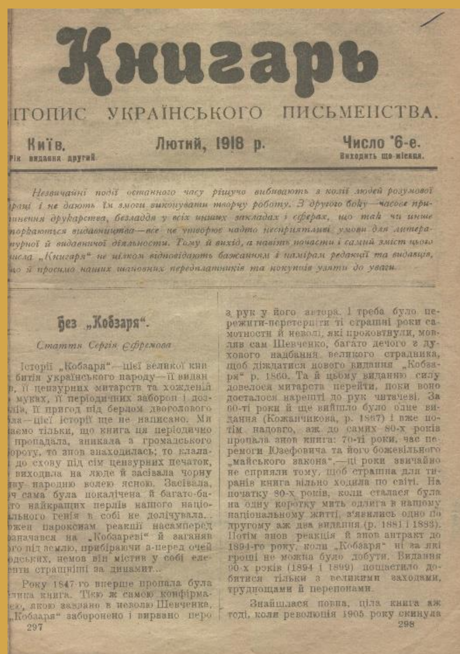
Книгознавчі видання

- **Книгарь [Текст] : літопис укр. письменства. — Київ : Т-во «Час», 1917–1920.**

- Щомісячний критико-бібліографічний журнал, виходив з вересня 1917 до березня 1920 року. Надруковано 31 номер, видання мало наскрізну нумерацію. Редакторами в різний час були відомі громадські діячі Василь Костянтинович Королів (Королів-Старий; 1917–1919) та Микола Костянтинович Зеров (1919–1920). Журнал публікував різносторонню бібліографічну, культурологічну і книговидавничу інформацію, огляди і рецензії поточного літературного процесу, матеріали з бібліотечної справи тощо. Призначався для бібліотек, земств, просвіт, видавців, книгорозповсюджувачів, учителів та всіх, хто цікавився українською книгою.

- Серед авторів — кращі представники творчої інтелігенції того часу: В. К. Королів-Старий, М. К. Зеров, С. О. Єфремов, Ю. О. Меженко, С. Ф. Русова та ін.

Книгарь

ІТОПИС УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА.

Київ. Рік видання другий

Лютий, 1918 р.

Число 6-е. Виходить що-місяця.

Незвичайні події останнього часу рішучо вибивають з колії людей розумової
праці і не дають їм змоги виконувати творчу роботу. З другого боку—часове при-
инення друкарства, безладдя у всіх инших закладах і сферах, що так чи инше
торкаються видавництва—все це утворює надто несприятливі умови для литера-
турної й видавничої діяльности. Тому й вихід, а навіть почасти і самий зміст цього
числа „Книгаря“ не цілком відповідають бажанням і намірам редакції та видавців,
що й просимо наших шановних передплатників та покупців узяти до уваги.

Без „Кобзаря“.

Стаття Сергія Єфремова

Історії „Кобзаря“—цієї великої кни
битія українського народу—її видан
в, її цензурних митарств та хождений
муках, її періодичних заборон і доз-
олів, її пригод під берлом двоголового
ла—цієї історії ще не написано. Ми
аємо тільки, що книга ця періодично
пропадала, зникала з громадського
ороту, то знов знаходилась; то клала-
до схову під сім цензурних печаток,
виходила на люде й засівала чорну
ну народню волею ясною. Засівала,
ч сама була покалічена й багато-ба-
то найкращих перлів нашого націо-
льного генія в собі не долічувала...
жен пароксизм реакції насамперед
значався на „Кобзареві“ й заганяв
ого під землю, прибіраючи з-перед очей
одських, немов він містив у собі еле-
енти страшніші за динамит...

Року 1847-го вперше пропала була
лика книга. Тією ж самою конфірма-
ею, якою загнано в неволю Шевченка,
„Кобзаря“ заборонено і вирвано перо

297

з рук у його автора. І треба було пе-
режити-перетерпіти ті страшні роки са-
мотности й неволі, які проковтнули, мов-
ляв сам Шевченко, багато дечого з ду-
хового надбання великого страдника,
щоб діждатися нового видання „Кобза-
ря“ р. 1860. Та й цьому виданню силу
довелося митарств перейти, поки воно
досталося нарешті до рук читачеві. За
60-ті роки й ще вийшло було одне ви-
дання (Кожанчикова, р. 1867) і вже по-
тім надовго, аж до самих 80-х років
пропала знов книга: 70-ті роки, час пе-
ремоги Юзефовича та його божевільного
„майського закона“,—ці роки звичайно
не сприяли тому, щоб страшна для ти-
ранів книга вільно ходила по світі. На
початку 80-х років, коли сталася була
на одну коротку мить одлига в нашому
національному житті, з'явились одно по
другому аж два видання (р. 1881 і 1883).
Потім знов реакція й знов антракт до
1894-го року, коли „Кобзаря“ ні за які
гроші не можна було добути. Видання
90-х років (1894 і 1899) пощастило до-
битися тільки з великими заходами,
трудноощами й перепонами.

Знайшлася повна, ціла книга аж
тоді, коли революція 1905 року скинула

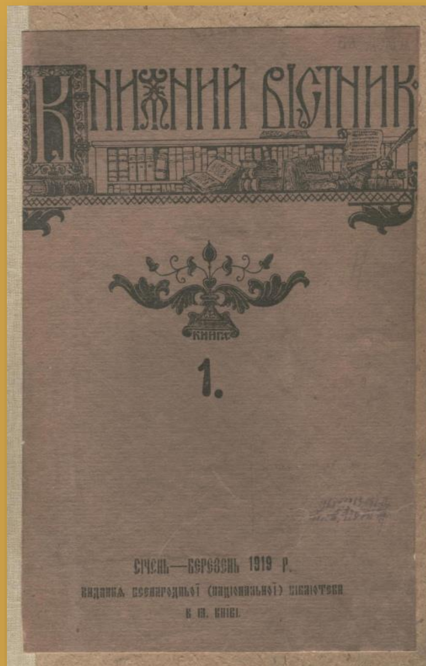
298

Завдання літопису: висвітлення теоретичних та методичних проблем української бібліографії, публікація матеріалів з історії українського книговидання, інформація про поточну видавничу діяльність в Україні.

Структура: окремі публікації загального характеру; статті з авторським трактуванням ролі книг і бібліотек у державі; розглядаються теоретичні та практичні питання бібліографії, історія української книги та видавничої справи в Україні, книгознавчі матеріали оглядового змісту тощо.

Рубрики: «Критика і бібліографія», «Видавнича хроніка», «Літературне життя», «Листування редакції», «Нові книжки», «Оповістки» (книговидавнича реклама) були постійними.

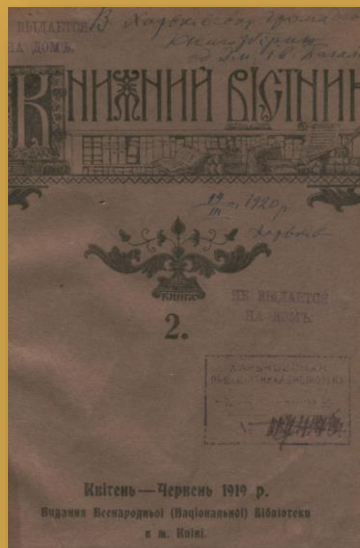
У часописі вперше зроблено спробу представити матеріали до репертуару української друкованої книги — опубліковано невеликий покажчик видань до статті С. С. Паночіні «Книжкова українська продукція в 1917 році» (1918, № 5) [3].

- **Книжний вістник [Текст] : вид. Всенар. (Нац.) б-ки в Києві / ред. І. П. Житецький. — Київ, 1919.**

- Щоквартальний науково-інформаційний журнал, видання ВБУ, друкований орган Тимчасового комітету (ТК) для заснування бібліотеки. Вийшли друком 1919 р. два випуски: кн.1 (січень–березень), кн. 2 (квітень–червень). Редактор — історик, архівіст, літературознавець, книгознавець і публіцист Гнат (Ігнат) Павлович Житецький, один із засновників ВБУ.

- Це перший український фаховий науковий журнал із бібліотекознавства, який донині зберіг свою наукову цінність. Статті і матеріали, вміщені у часописі, є достовірним джерелом з історії заснування найбільшої книгозбірні держави, її перших кроків, стану бібліотечної справи в Україні та за кордоном, розвитку бібліографії й книгознавства [17].

- **Завдання журналу:** у книзі 2 вміщено програмний реліз часопису, в якому видання позиціонується як щоквартальний «журнал бібліотекознавства і просвіти», орган ВБУ, окреслено його змістову структуру, що передбачає таке наповнення: матеріали про діяльність бібліотеки; інформація про нові надходження до її фондів, у т. ч. описи рідкісних видань; публікація законів, наказів, розпоряджень урядових інституцій щодо книжкових, бібліотечних, бібліографічних справ та споріднених питань; розвідки та відомості про книжкові, бібліографічні видання та бібліотеки сучасності й минулого в Україні та за кордоном; статті, замітки з теоретичних і практичних питань бібліотекознавства та бібліографії; огляди книг і часописів із бібліотекознавства та бібліографії тощо.

- **Структура:** обидві книги містять авторські статті: у першій — публікації Марії Ішуніної щодо бібліотечної діяльності товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка у Києві, Я. М. Колубовського — про Бібліотеку Конгресу США (Вашингтон), В. П. Науменка — про бібліотеку товариства «Стара громада» (Київ); у другій — лекція Д. І. Багалія, присвячена історії створення й розвитку Харківської громадської бібліотеки як наукової та просвітницької книгозбірні;

КНИЖНИЙ ВІСТНИК

Учитеся, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,—
Свого не цурайтесь.

Шевченко.

Від Тимчасового Комітету для заснування Національної Бібліотеки Української Держави в м. Київі.

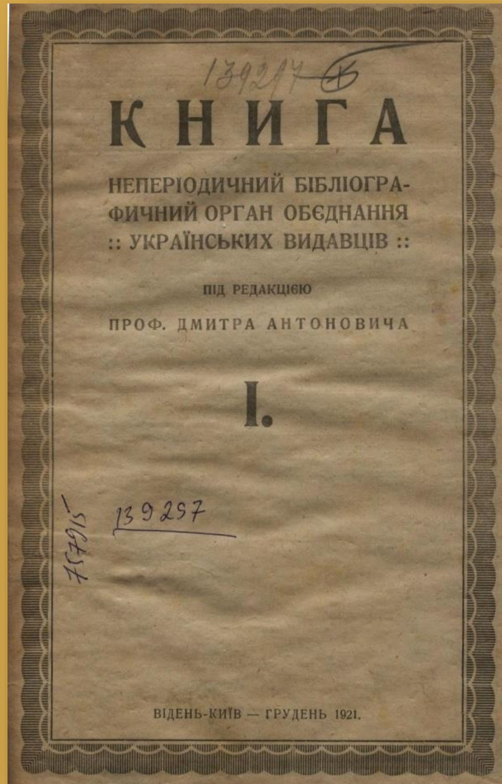
В м. Київі засновується Національна Бібліотека Украйнської Держави. Завдання цієї бібліотеки те, щоб закласти на Вкраїні велику книгозбірню всесвітнього типу, яка була б гуртувала в собі все, що витворено людською думкою та знаттям по всіх науках,—таку книгозбірню, щоб давала спромогу, не виїздячи з країни, познайомитися в як найповнішій мірі із світовою літературою по всіх паростях людського знаття, писаною геть усіма мовами. Знов же Національна бібліотека на Вкраїні, поруч цієї мети, спільної чисто всім бібліотекам такого типу, має ще й свою спеціяльну завдачу, якої теперечки не розв'язує жаднісінька з бібліотек цілого світу, а саме—закласти *Український Відділ*, себ то відділ Ucrainica, присвячений літературі про Вкраїну

статті Я. І. Ізраельсона про створення при ВБУ у відділі «Orientalia» підвідділу єврейської літератури, Г. П. Житецького — до 300-ліття виходу в світ видатної пам'ятки книжкового мистецтва «Граматики...» М. Смотрицького, Я. М. Колубовського — про Британський музей та його книгозбірню.

- Родзинкою примірника другого випуску часопису, представленого в фонді науково-дослідного відділу документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів ХДНБ, є дарчий напис: «В Харківську громадську книгозбірню» з автографом Д. І. Багалія — відомого історика, археолога, українського бібліографа, бібліотекознавця, громадського діяча, академіка Української академії наук (1919), члена та голови правління Харківської громадської бібліотеки у 1889–1906 рр.

- **Рубрики:** «Від Тимчасового комітету для заснування Національної бібліотеки Української Держави» (статут бібліотеки, заяви, оголошення та ін.), «З діяльності Тимчасового комітету для заснування Національної бібліотеки», «Придбані за гроші і подаровані бібліотеки і книжки», «Урядові накази і розпорядження».

Книга [Текст] : неперіод. бібліогр. орган Об-ня укр. видавців / під ред. проф. Д. В. Антоновича. — Відень ; Київ, 1921.

- Часопис книгознавчого характеру, перший за часом виходу серед аналогічних видань української еміграції, що видавало Об'єднання українських видавців. За змістом охоплював не лише питання видавничої справи, а й бібліологічні. Редактор — український громадсько-політичний і державний діяч, історик мистецтва, професор Д. В. Антонович. Перше та єдине число часопису через фінансову скруту вийшло в грудні 1921 р. у Відні (хоча місцем видання також зазначено Київ) і нині є бібліографічним раритетом.

- **Завдання журналу:** допомога українському друку за кордоном, вивчення потреб книжкового ринку в Україні і можливість закордонних видавництв задовольняти ці потреби, налагодження зв'язків між видавництвами, літераторами та «українським громадянством», координація та об'єднання видавництв, інформування громадськості про українську книжкову продукцію, діяльність видавництв та нові видання, досягнення в друкарській справі.

ЗМІСТ:

Адреса Редакції і Контори:

Wien, IX. Porzellang. 19, I. Stiege, Tür 1.

- **Структура:** окремі публікації про видавничі спілки, науково-літературні установи, літературне життя; рецензії, хроніка.

- Журнал містить публікації історика, громадського та політичного діяча М. С. Грушевського, бібліографа, видавця, перекладача, громадського діяча І. Т. Калиновича, історика, публіциста і літературознавця Ілька Борщака (І. Л. Баршак), українського письменника, драматурга, педагога С. Ф. Черкасенка. На його сторінках згадувалися історик та громадський діяч Д. І. Багалій, політичний та громадський діяч, прозаїк і драматург В. К. Винниченко, фольклорист, етнограф і літературознавець, громадський діяч М. Ф. Сумцов та ін.

КООПЕРАТИВНИЙ КНИГАР

ч.1

1925

ний книгар ч. 2

продажу книжок є одночасно і
кою кооперативної периферії, бо
ез Книгоспілку не менше як на 90%.
нетто визначається в таких цифрах:
362.000 карб. (збільш. у %)
789.162—42% = 118%
1.057.264—80% = 34%
ився катастрофічним станом майже
отягнув за собою смерть низки орга-
шости решти організацій. Проте, не
зважаючи на цю виключно важку обстановку (особливо на Правобережжі), обороти Книгоспілки за цей рік зросли майже на 30% проти минулого року. Торгівля паперовим крамом, що належить до товарів, які легко реалізуються і дають забезпечений прибуток,—повинна бути допоміжною в бюджеті кооперативної книготоргівлі, гарантуючи її від збитків.

Книгарня Книгоспілки на майдані Тевелева в Харкові.

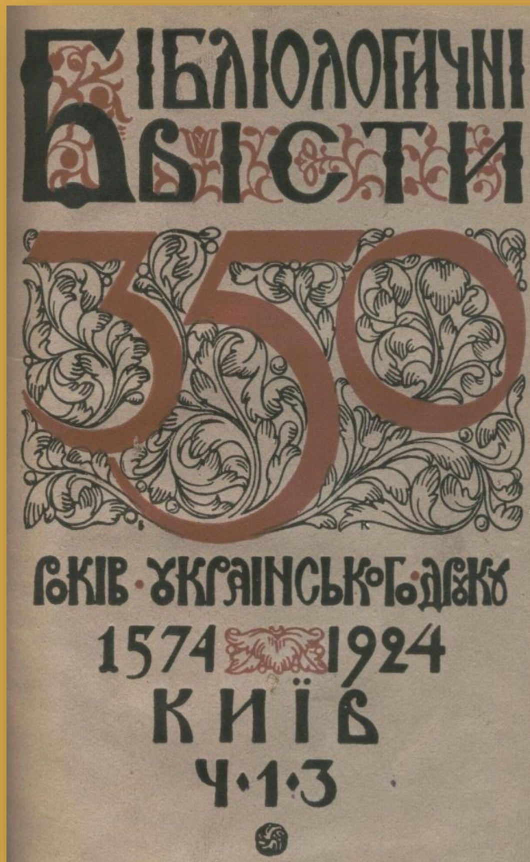
Кооперативний книгар [Текст] / Всеукр. коопер. книговид.-торгов. т-во «Книгоспілка» ; ред. М. А. Агуф. — Харків, 1925–1926.

- Видання присвячене питанням кооперативної книготоргівлі та культурно-освітньої роботи на селі. Виходило 6 разів на рік. Редактор — член правління «Книгоспілки» М. А. Агуф.

- **Завдання журналу:** висвітлення питань організації та практики кооперативної книготоргівлі, діяльності товариства «Книгоспілка», досвіду роботи з книгою в місті та на селі.

- **Рубрики:** «Загальні питання», «Книжкова полиця», «Книгарська робота», «Шкільна кооперація», «Книготоргівля на місцях», «Бібліографія», «Хроніка».

Бібліотечно-бібліографічні видання

Бібліологічні вісті [Текст] : часопис, присвяч. питанням бібліогр., бібліотекознавства, вид-ва та друкарства. — Київ, 1923–1930.

- Науковий часопис, присвячений питанням бібліографії, бібліотекознавства, бібліофілії, книговидання та друкарства. Єдиний на той час у Радянському Союзі фаховий науковий журнал практично з усіх галузей книгознавства. Видавався у 1923−1930 рр. УНІКом у Києві. Редактор — відомий книгознавець, бібліограф, бібліотекознавець, літературознавець Ю. О. Меженко.

- **Завдання журналу:** висвітлення питань теоретичного та прикладного книгознавства, історії книги, бібліографії, бібліотекознавства, бібліофілії, поліграфічної, видавничої та книготорговельної справи, хроніки бібліологічного життя в Україні та за кордоном.

Структура: окремі публікації; постійні розділи: «Хроніка», «Рецензії», «Miscellanea» (різне).

- Окремі номери були тематичними, тобто присвячувалися певній події: № 1/3 за 1924 р. присвячений 350-річчю українського друкарства, № 3 за 1926 р. — видатному художнику-графіку Г. І. Нарбуту, № 3 за 1927 р. — письменнику М. В. Гоголю. Серед яскравих прикладів змістовних публікацій — три статті В. В. Дубровського «Нариси з історії Чернігівської Троїцько-Іллінської друкарні в першій половині XIX ст.» у 1927 р.

- Значне місце у часописі відведено питанням розвитку бібліотекознавства. Так, у № 1 за 1928 р. чільну увагу приділено матеріалам реформи бібліотечної справи в Україні. Редакція наголосила, що в дискусії мають взяти участь усі бібліотеки, причетні до майбутньої реформи. Для вивчення стану бібліотечної справи УНІК у 1927 р. провів їх всеукраїнський перепис.

Нариси з історії Чернігівської Троїцько-Іллінської друкарні в першій половині XIX ст.

Нарис перший (роки 1799—1803).

I. Загальні відомості.

Обмежені відомості про друкарство у Чернігівському Троїцькому манастирі на протязі XVIII ст. [1], коли ми переходимо у XIX ст., майже зовсім зникають, залишаючи вільне поле для дослідника. Автор книжки „Историко-статистическое описаніе Черниговской епархіи“ лаконічно згадує про те, як після кризи кінця XVIII ст. друкарство у Троїцькому манастирі відновилося на де кілька років, починаючи з 1801 року, з тим, аби у 1820 році остаточно припинитися. Після цього не тільки книжки для продажу було передано до Київо-Печерської друкарні, але й самі друкарські приладдя й літери у 1846 р. було продано почасти друкарні Черн. Губ. Правління, а почасти приватнім особам, за 565 карб. сріблом [2].

Цей брак відомостей доповнюють матеріяли архієрейського домоуправління Троїцького манастиря, що врятував Чернігівський Губарх у 1923 р. та що переховуються зараз в Чернігівському Краєвому Історичному Архіві. Складаються вони переважно з прибутково-видаткових книжок на гроші й книжки друкарні з палятурнею з 1799 р. аж до 1844 р. та декількох справ за різні роки до 1845 р. включно [3].

Таким чином Чернігівська Троїцько-Іллінська друкарня, яку засновано було р. 1679, коли Лазар Баранович переніс сюди свою друкарню із Новгород-Сіверського [4], що інтенсивно працювала чотири десятки років, що зазнала після цього у 1721 р. утисків та конфіскати з боку російського уряду [5], що між роками 1743—1766 знову трохи відновила свою діяльність [6], в першій половині XIX ст. в останній раз, піднеслася в гору, щоб після цього зовсім померти. На жаль, нам не відомі матеріяли про її стан в другій половині XVIII ст.

МАТЕРІЯЛИ ДО РЕФОРМИ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ НА УКРАЇНІ.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Стан бібліотечної справи на Україні далеко не задовольняє тих вимог, що висуває в умовах радянського культурного будівництва нове життя. Не аналізуючи тут об'єктивних та суб'єктивних причин, можемо констатувати, що бібліотечне будівництво в цілому лишалося у нас без належного керівництва. Не вельми численні конференції та з'їзди почасти встановлювали ідеологічні віхи в роботі, але до керівництва не могли братися і не бралися. Бібліотечне будівництво в значній мірі відбувалося самотьоком і зрештою сталося так, що не то округові, навіть районові культосвітні центри не могли на запитання Інституту Книгознавства року 1927-го сказати, скільки та які бібліотеки перебувають в їхньому віданні. Гадаємо, що при такому стані справи керівництво — як би воно навіть і було — навряд чи могло бути раціональне.

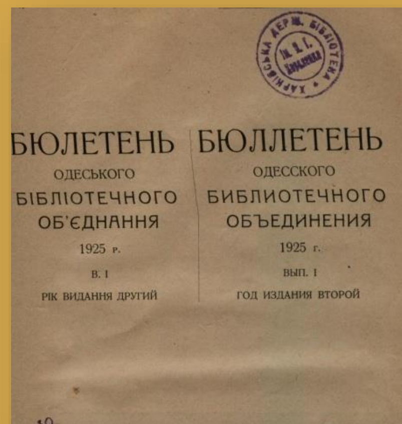
Може трохи краще стояла справа адміністрування в ділянці бібліотек при профорганізаціях, але і там була низка нез'ясованих і непогоджених моментів.

Отже Держметодком Н. К. О. звернув свою увагу на бібліотечне будівництво і, цілком слушно вважаючи, що є довга низка питань, які потребують докладного обговорення, обіжником № 43294 від 3-VIII-1927 р. звернувся до держбібліотек, округових бібліотек, ректорів вузів, окрпрофрад, ОкрПО, в якому сказано, що Держнаукметодком вирішив проробити „з остаточною повнотою питання про бібліотечну справу на Україні, а саме: систему бібліотечного будівництва в загальній системі народньої освіти, типізацію бібліотек, їхню цілеву установку і завдання, їхнє комплектування, методи роботи, то що“[1]).

З метою підсилення дослідження фактами дослідники звернулися до найбільших публічних бібліотек (Харківської центральної наукової, Харківської державної ім. В. Г. Короленка, Одеської центральної наукової, Польської державної (Київ), Центральної єврейської державної ім. М. Вінчевського) за додатковими відомостями про їх діяльність. Ці матеріали були опубліковані на сторінках журналу і сьогодні є важливим джерелом для вивчення історії вітчизняної бібліотечної справи.

У часописі також публікувалися статті, присвячені творчості Т. Г. Шевченка, П. О. Куліша, І. І. Манжури, М. В. Гоголя, М. М. Коцюбинського тощо. До співпраці були залучені М. К. Зеров, О. К. Дорошкевич, М. С. Возняк, С. І. Маслов та ін.

Рубрики: в окремих випусках — «По закордонних часописах», «Рецензії. Огляди», «Personalia» та ін.

Короткий Російсько-Український словник бібліотечної Термінології

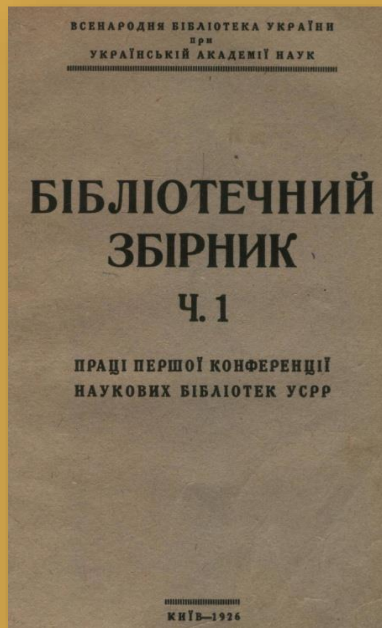
Словник української бібліотечної термінології, що оце ми його подаємо до уваги бібліотекарів, слід вважати за першу спробу. Складачі, звичайно, не гадають, що праця ця має остаточний вигляд. Останнє слово належить компетентним науковим органам, до яких Українська Секція Одеського Бібліотечного Об'єднання й звертається з проханням зробити потрібні корективи. Спробу цю виконано було через те, що її вимагало саме життя. Українізацію бібліотечної праці вважаємо ми за завдання серйозне, що потребує до себе уважного та обачного відношення. Без точної, як слід розробленої термінології виконати це завдання неможливо. Ми вважали за неприпустиме відкладати цю працю на безрік. Словника склала комісія Української Секції, що до неї увійшли т. т. Б. Комаров (зав. Української Державної Бібліотеки), Р. Волянський (співробітник тієї-ж бібліотеки), Е. Каменська (співробітниця 1-ої Міської Бібліотеки), Л. Коган (зав. Центральної Округової Бібліотеки) й Л. Жислін (Бібліотечний Інспектор ОкрПО). Комісія склала список термінів й перевірила по вселяких українських словниках та бібліотечних працях відповідну українську термінологію, вибравши ті терміни, що вона їх вважала за найліпші. Через технічні умови комісія примушена втриматись в оцій публікації від мотивування, чому в різних випадках давала вона одному термінові перевагу над иншими.

А.

абзац—уступ.
абонемент—абонемент.
а. коллективный—а. колективний.
а. межбиблиотечный—а. міжбібліотечний.
абонементный листок — абонементна картка, а. книжка.
абонент—абонент.
автобиография — саможиттепис, автобіографія.
автограф—автограф, власнопис.
автор—автор; (*женщ.*)-авторка.
авторский—авторський.
агитационный—агітаційний.
агитация—агітація.
агиткампания—агіткампанія.
агитсуд—агітсуд.
агропропаганда—агропропаганда.
администрация б-ки — адміністрація бібліотечна.
адрес—адреса.
акт—акт.
а. из'ятия—а. вилучення.

Бюлетень Одеського бібліотечного об’єднання / Бюллетень Одесского библиотечного объединения [Текст] / Одес. центр. округ. б-ка. — Одеса, 1924–1926.

- Продовжуване видання, що виходило двома мовами (українською та російською) у 1924−1926 рр. (1924 — машинопис, з 1925 р. — друковане). До редакційної колегії входили Л. Р. Коган, М. В. Рапопорт, А. Раскін.
- **Завдання журналу:** висвітлення діяльності Одеського бібліотечного об’єднання та його окремих секцій, методична допомога бібліотекарям міста та області, підвищення кваліфікації, хроніка діяльності бібліотек Півдня України.
- **Структура:** окремі статті; постійні розділи: «Хроніка», «Офіційний відділ».
- На сторінках бюлетеня представлена інформація про організований секцією з бібліотечної самоосвіти Одеського бібліотечного об’єднання семінар, проведений під керівництвом відомої бібліотекознавиці Л. Б. Хавкіної (14 березня 1925 р.). Крім того, Л. Б. Хавкіна прочитала публічну лекцію «Бібліотеки в минулому і сучасності на Заході і в Росії».
- У випуску 1/2 за 1926 р. вміщено «Короткий російсько-український словник бібліотечної термінології», що містив понад тисячу спеціальних термінів (укладачі: Б. М. Комаров, Р. Волянський, Е. Каменська, Л. Р. Коган, Л. Жислін).

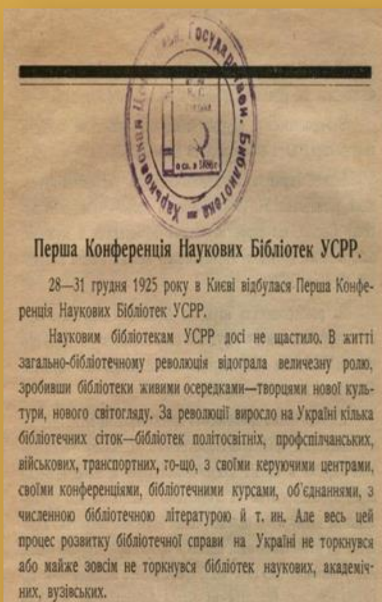

Бібліотечний збірник [Текст] / Всенар. б-ка України при Укр. акад. наук. — Київ, 1926–1927.

- Продовжуване видання ВБУ, присвячене основним напрямам розвитку бібліотечної справи. Вийшли три частини збірника. До редакційної колегії входили С. П. Постернак (голова), В. О. Козловський, М. І. Сагарда, які також були найбільш активними авторами видання.

- **Завдання видання:** висвітлення загальних питань бібліотечної справи, бібліотекознавства та бібліографознавства, функціонування бібліотечної мережі та окремих бібліотек, основні напрями діяльності бібліотек (бібліотечні фонди, каталоги, наукова організація праці тощо), історія та практика бібліографії.

- **Структура:** випуски тематичні, кожний мав свою структуру, зумовлену змістом. Статті другої та третьої частин містять резюме німецькою мовою.

Перша Конференція Наукових Бібліотек УСРР.

28—31 грудня 1925 року в Києві відбулася Перша Конференція Наукових Бібліотек УСРР.

Науковим бібліотекам УСРР досі не щастило. В житті загально-бібліотечному революція відограла величезну ролю, зробивши бібліотеки живими осередками—творцями нової культури, нового світогляду. За революції виросло на Україні кілька бібліотечних сіток—бібліотек політосвітніх, профспілчанських, військових, транспортних, то-що, з своїми керуючими центрами, своїми конференціями, бібліотечними курсами, об'єднаннями, з численною бібліотечною літературою й т. ін. Але весь цей процес розвитку бібліотечної справи на Україні не торкнувся або майже зовсім не торкнувся бібліотек наукових, академічних, вузівських.

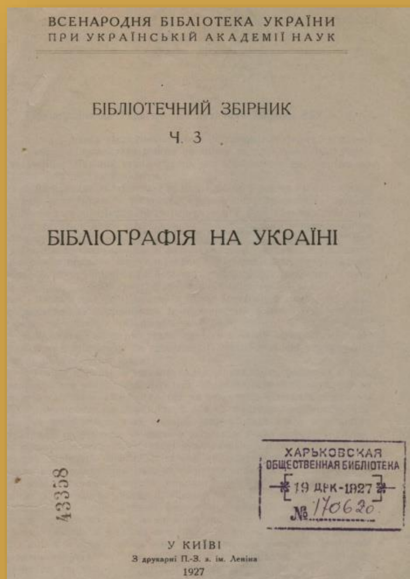
Ч. 1: «Праці першої конференції наукових бібліотек УСРР».

У тематичному випуску опубліковано доповіді й резолюції на них, а також наведено короткий зміст дебатів конференції, яка відбулася 28–31 грудня 1925 р. У заході взяли участь понад 30 наукових бібліотек і суміжних організацій. До президії конференції було обрано 8 делегатів, серед яких — Н. І. Чепіга, завідувачка Харківської державної бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Виступи стосувалися питань, що не втратили своєї актуальності й донині. Основною проблемою було визнано розпорошеність і відсутність єдиного керівного центру. Серед доповідачів — С. П. Постернак, директор ВБУ; В. Ф. Іваницький, М. А. Годкевич та ін. У збірнику також міститься стаття Б. О. Боровича, представника Харківської державної бібліотеки ім. В. Г. Короленка, в якій автор ділиться досвідом роботи книгозбірні зі створення предметного каталогу.

Ч. 2: «На науково-бібліотечному фронті УСРР».

Випуск присвячений актуальним питанням бібліотечного будівництва в Україні, підсумкам і досягненням бібліотечної галузі за 1917−1927 рр. Розглядається рівень освіченості українців до і після революції та інші нагальні питання.

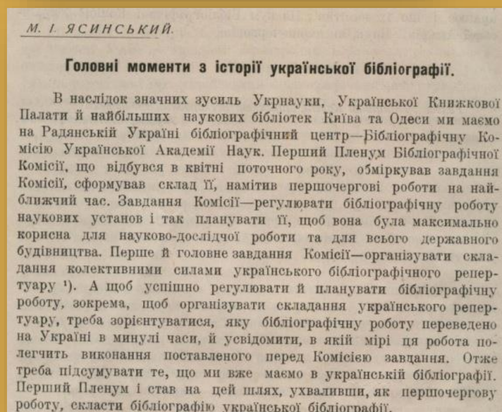

ВСЕНАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК

Ч. 3

БІБЛІОГРАФІЯ НА УКРАЇНІ

У КИЇВІ
З друкарні П.-З. з. ім. Леніна
1927

М. І. ЯСИНСЬКИЙ.

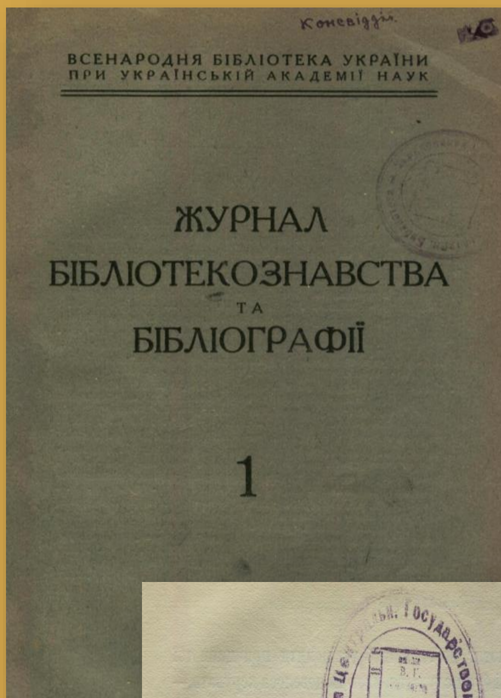
Головні моменти з історії української бібліографії.

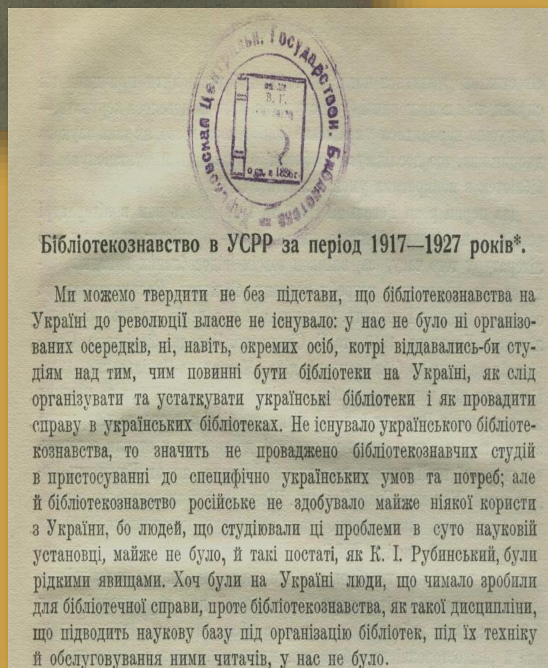
В наслідок значних зусиль Укрнауки, Української Книжкової Палати й найбільших наукових бібліотек Київа та Одеси ми маємо на Радянській Україні бібліографічний центр—Бібліографічну Комісію Української Академії Наук. Перший Пленум Бібліографічної Комісії, що відбувся в квітні поточного року, обміркував завдання Комісії, сформував склад її, намітив першочергові роботи на найближчий час. Завдання Комісії—регулювати бібліографічну роботу наукових установ і так планувати її, щоб вона була максимально корисна для науково-дослідчої роботи та для всього державного будівництва. Перше й головне завдання Комісії—організувати складання колективними силами українського бібліографічного репертуару [1]). А щоб успішно регулювати й планувати бібліографічну роботу, зокрема, щоб організувати складання українського репертуару, треба зорієнтуватися, яку бібліографічну роботу переведено на Україні в минулі часи, й усвідомити, в якій мірі ця робота полегчить виконання поставленого перед Комісією завдання. Отже треба підсумувати те, що ми вже маємо в українській бібліографії. Перший Пленум і став на цей шлях, ухваливши, як першочергову роботу, скласти бібліографію української бібліографії.

Більшість статей розкривають діяльність ВБУ й висвітлюють завдання, які вона має виконувати як загальнонаціональна установа, її функції, історію, перспективи науково-дослідної роботи, діяльність Кабінету бібліотекознавства, відділу рукописних фондів тощо. Автори статей — С. П. Постернак, М. І. Ясинський, Г. П. Житецький, В. Ф. Іваницький та ін. Надрукована стаття Д. А. Балики «Книгокористування», в якій розглядаються питання наближення книги до читача, завдання наукових бібліотек із вивчення читача та керівництва читанням; наприкінці статті подано схему та програму до однойменного курсу для аспірантів ВБУ.

Ч. 3: «Бібліографія на Україні».

Випуск присвячений історії та тогочасному стану бібліографії в Україні, питанням створення українського бібліографічного репертуару як основної проблеми української бібліографії. Автори статей — М. І. Ясинський, С. І. Маслов та ін. Анонсовано зміст першого номера нового періодичного видання «Журнал бібліотекознавства та бібліографії».

Бібліотекознавство в УСРР за період 1917—1927 років*.

Ми можемо твердити не без підстави, що бібліотекознавства на Україні до революції власне не існувало: у нас не було ні організованих осередків, ні, навіть, окремих осіб, котрі віддавались-би студіям над тим, чим повинні бути бібліотеки на Україні, як слід організувати та устаткувати українські бібліотеки і як провадити справу в українських бібліотеках. Не існувало українського бібліотекознавства, то значить не проваджено бібліотекознавчих студій в пристосуванні до специфічно українських умов та потреб; але й бібліотекознавство російське не здобувало майже ніякої користи з України, бо людей, що студіювали ці проблеми в суто науковій установці, майже не було, й такі постаті, як К. І. Рубинський, були рідкими явищами. Хоч були на Україні люди, що чимало зробили для бібліотечної справи, проте бібліотекознавства, як такої дисципліни, що підводить наукову базу під організацію бібліотек, під їх техніку й обслуговування ними читачів, у нас не було.

Журнал бібліотекознавства та бібліографії [Текст] / Всенар. б-ка України при Укр. Акад. наук. — Київ, 1927–1930.

- Науковий часопис, офіційний орган ВБУ. Виходив раз на рік у 1927−1930 рр.; надруковано 4 номери. До редакційної колегії входили провідні фахівці ВБУ: С. П. Постернак (голова), В. О. Козловський, М. І. Сагарда, В. Ф Іваницький, М. М. Іванченко.

- **Завдання журналу**: висвітлення теоретичних і практичних аспектів організації бібліотечно-бібліографічної справи, а саме: питання підготовки кадрів та підвищення професійної кваліфікації працівників, функціонування бібліотечної мережі, діяльності окремих бібліотек, методичні поради.

- **Структура:** у виданні публікувалися наукові статті та аналітичні огляди з історії, теорії та методології бібліотекознавства і бібліографознавства; з окремих питань книгознавства,

М. І. ЯСИНСЬКИЙ.

Бібліографічна робота на Радянській Україні в 1926 році.

Теоретичне розроблення питань бібліографії, як спеціяльної ділянки людської праці, як певної наукової дисципліни, має початок на Україні лише з часу революції. Трохи раніш розпочала роботу над розробленням питань української бібліографії Бібліографічна Комісія Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. В наші часи різні центральні установи УСРР, зокрема Укрнаука й Українська Книж…

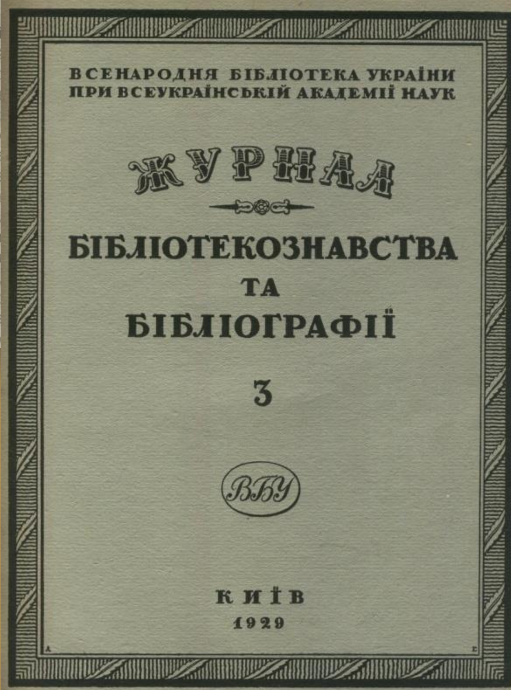
Бібліо… теки … в нап… УСРР… ведут… вали … силь, … що по… для бі…

Ще за предметовий каталог.

(Відповідь на деякі критичні уваги).

Усякий новий почин з перших же кроків неминуче натикається на низку перешкод і непорозумінь, бо завжди в поглядах, звичках, підході до речей існує певний консерватизм. Цей консерватизм, цю інерцію конче треба перемогти, пересилити; треба зчинити боротьбу з старим, инакше не пощастить запровадити нове. І коли ми до цього природнього опору не готові, коли ми не спроможні виявити в цій боротьбі досить витривалости та впертости, ми справу програємо, дарма, що по суті це справа справедлива. Усе це зовсім не нове, добре відоме, але все це завжди повторюється.

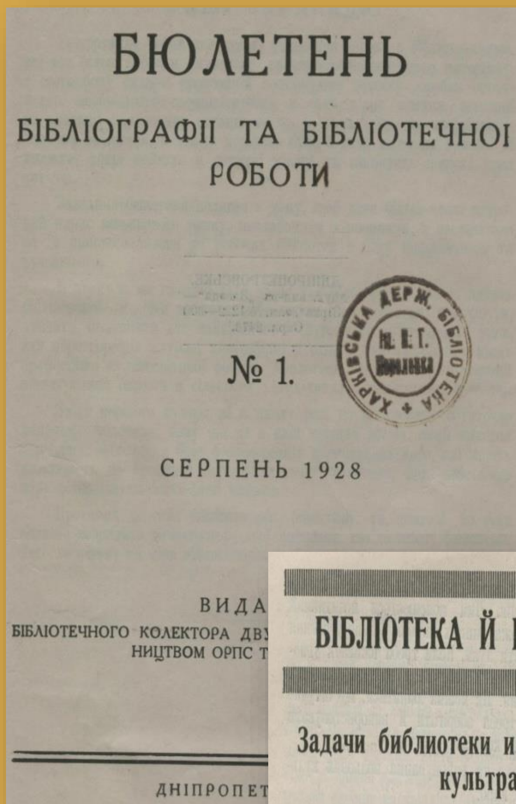
Те саме сталося з ідеєю предметового каталогу, коли це питання вперше виникло… перейшли до ді… каталогу. Звичай… ків—відомих і … облогу старих з… ще й трьох рокі… сує досвід наш… каталогу Харкі… і ми вважаємо з… шими. А в тім … талогу, „питанн… якого можна бул… ного переведенн… „непорозуміння“… поставилися в … паче треба тор… справи мають по…

бібліографічні покажчики (наприклад, укладені М. І Ясинським щорічні огляди бібліографічних видань, що виходили в Україні у 1926–1928 рр.);

- висвітлювалися практичні аспекти організації бібліотечної справи та бібліографії, підвищення професійної кваліфікації бібліотекарів, методичні поради, замітки про події бібліотечного життя в Україні та за кордоном, міжнародне співробітництво, підсумки діяльності провідних установ галузі в Україні (ВБУ, Української Книжкової палати та ін.), рецензії і покажчики літератури з бібліотекознавства та бібліографії). Наприкінці кожного номера містяться резюме німецькою мовою всіх опублікованих статей.

- Рубрики: «Хроніка» (з підрубрикою «З життя закордонних бібліотек»), «Бібліографія». У № 4 з’явилася нова рубрика «Personalia», де опубліковано статті «Віра Констянтинівна Шенфінкель» та «Ігнат Павлович Житецький».

БЮЛЕТЕНЬ

БІБЛІОГРАФІЇ ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ РОБОТИ

№ 1.

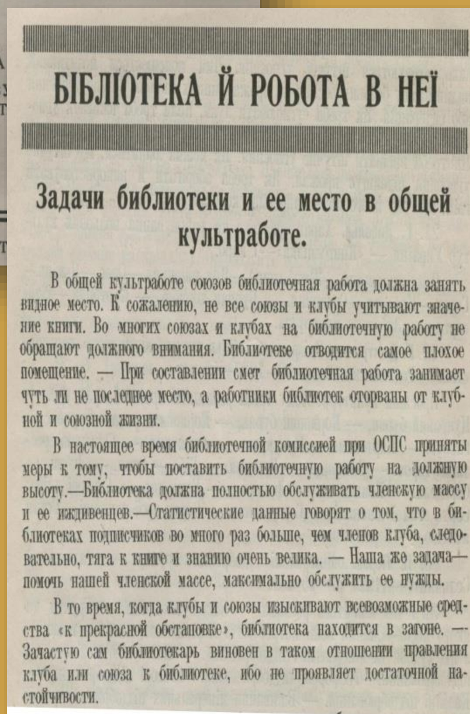
СЕРПЕНЬ 1928

ВИДА

БІБЛІОТЕЧНОГО КОЛЕКТОРА ДВУ

НИЦТВОМ ОРПС Т

ДНІПРОПЕТ

БІБЛІОТЕКА Й РОБОТА В НЕЇ

Задачи библиотеки и ее место в общей культработе.

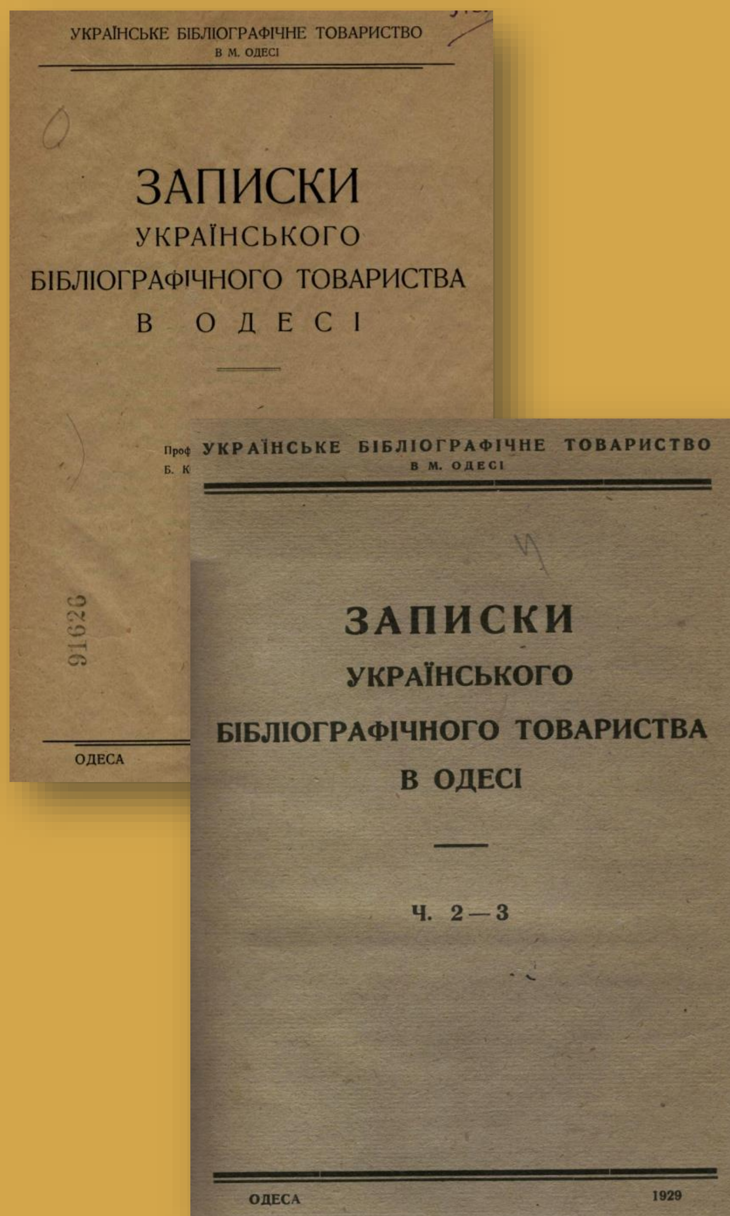
В общей культработе союзов библиотечная работа должна занять видное место. К сожалению, не все союзы и клубы учитывают значение книги. Во многих союзах и клубах на библиотечную работу не обращают должного внимания. Библиотеке отводится самое плохое помещение. — При составлении смет библиотечная работа занимает чуть ли не последнее место, а работники библиотек оторваны от клубной и союзной жизни.

В настоящее время библиотечной комиссией при ОСПС приняты меры к тому, чтобы поставить библиотечную работу на должную высоту.—Библиотека должна полностью обслуживать членскую массу и ее иждивенцев.—Статистические данные говорят о том, что в библиотеках подписчиков во много раз больше, чем членов клуба, следовательно, тяга к книге и знанию очень велика. — Наша же задача— помочь нашей членской массе, максимально обслужить ее нужды.

В то время, когда клубы и союзы изыскивают всевозможные средства «к прекрасной обстановке», библиотека находится в загоне. — Зачастую сам библиотекарь виновен в таком отношении правления клуба или союза к библиотеке, ибо не проявляет достаточной настойчивости.

Бюлетень бібліографії та бібліотечної роботи [Текст] : вид. бібл. колектора ДВУ та ГИЗ РСФСР під керівництвом ОРПС та Політосвіти. — Дніпропетровськ, 1928.

- У фонді ХДНБ знаходиться тільки видання за серпень 1928 р. (№ 1).
- **Завдання бюлетеня:** допомога бібліотечним колекторам, діяльність яких тільки починалася (створені згідно з декретом Раднаркому РСФРР «Про централізацію бібліотечної справи в РСФРР» від 03.11.1920 р.); інформування про друковану продукцію, що супроводжувалося критико-бібліографічними матеріалами (рецензії, анотації); відображення новин книжкового ринку; обговорення питань бібліотечної роботи.
- **Структура:** рубрики «Сучасні питання», «Український відділ», «Російський відділ», «Єврейський відділ», «Перекладна російською мовою», «Бібліотека й робота в ній», «Хроніка».

Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі [Текст]. — Одеса, 1928–1930.

- Наукове продовжуване видання критико-бібліографічного та історико-літературознавчого спрямування, друкований орган Українського бібліографічного товариства в Одесі (УБТО). Виходив як щорічник у 1928−1930 рр. за редакцією проф. К. О. Копержинського, Б. М. Комарова, П. Маркова. Фактично головним редактором «Записок» був голова правління УБТО Б. М. Комаров. Загалом вийшли друком три видання в 4 частинах: ч. 1 (1928), ч. 2/3 (1929), ч. 4 (1930).

- **Завдання журналу:** пропагування новинок українського друку, поширення здобутків української культури в суспільстві, ведення наукової і видавничої роботи, всебічна підтримка української наукової бібліографії, співпраця з бібліотеками, музеями, іншими закладами й установами з питань бібліографії.

ХРОНІКА

(Інформації з книгознавчого, бібліографічного та бібліотечного життя Одеси).

Річний звіт Українського Бібліографічного Т-ва в м. Одесі за 1928/29 р.

Засноване в травні м-ці 1925 р. з ініціятиви Науково-Методичної Комісії в справах українізації Українське Бібліографічне Т-во в Одесі, увійшовши в п'ятий рік свого існування, продовжувало й зміцнило свою основну працю—ознайомлення широких кол трудящих з сучасними українськими книжковими скарбами—і одночасно брало активну участь у громадсько-політичному житті.

Праця сучасного складу Правління почалася 12 жовтня 1928, коли загальні збори обр
Правління війшли
проф. С. Рубінште
проф. М. Семенів—
сії т.т. І. Вугман, С
ній, як кандидат).

Щодо праці Т

І. Доповіді
заслухано отакі доп
ського Бібліографіч

59 (1) Акад.
60 (2) О. Пог
1919 р.р.
61 (3) Б. Ком
62 (4) Б. Ком
марова.
63 (5) І. Кург

МИХ. ГОРДІЄВСЬКИЙ

Критичний огляд радянської ювілейної літератури про Песталоцці.

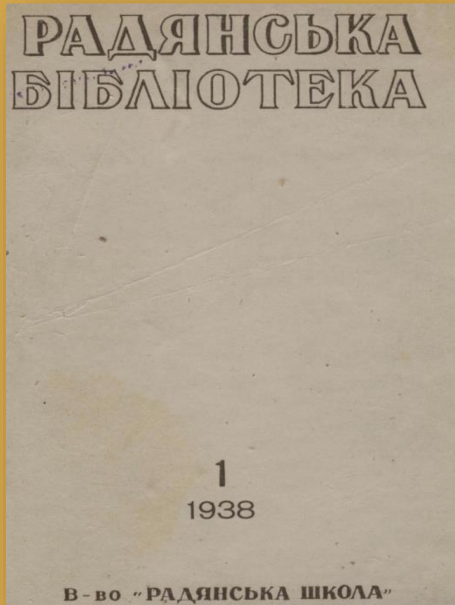
Урочисто й бучно святкували минулого року Західня Европа й Америка двохсотлітній ювілей народження великого основоположника сучасної соціяльної педагогіки Гайнріха Песталоцці. Але з найбільшою поважністю поставилася до цього ювілею Німеччина. Здається, ще ніколи ця країна не шанувала так пам'ять великих педагогів минувшини, як вшанувала вона тепер пам'ять Песталоцці. І суть цього вшанування не в його урочистості, не в промовах і прилюдних засіданнях, а в тій колосальній науковій роботі, що її провадять зараз німецькі дослідники в справі вивчення Песталоцці. Правда, песталоццізнавство й раніш мало почесне місце в німецькій педагогічній літературі, але все ж таки те, що робиться зараз у звязку з ювілеєм, викликає здивування в стороннього глядача, навіть у того, хто ознайомлений із тим, що раніш зроблено в цьому напрямку в Німеччині. Перш за все, впадає в очі велика кількість ювілейних видань творів Песталоццієвих, видань, серед яких особливу увагу звертає на себе повне видання в 20 томах, розпочате в Берліні-Ляйпцигу за редакцією А. Бухенау, Е. Шпрангера, Г. Штеттбахера. Уже це одне видання, що подає критично перевірений текст з цінними коментарами, дає підставу говорити про нову епоху в історії наукового вивчання Песталоцці.

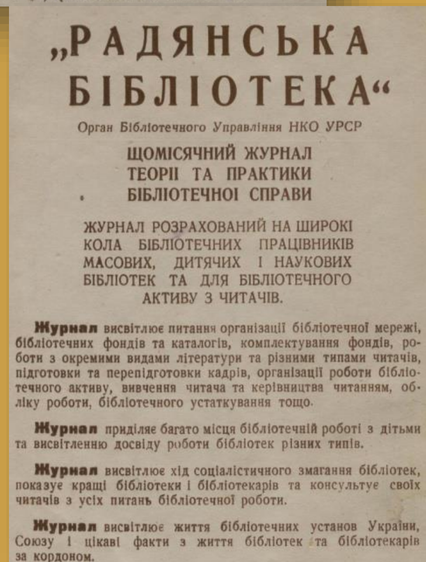
Ще більш, ніж кількість видань творів Песталоццієвих, впадає в очі багатство й ріжноманітність ювілейної літератури про Песталоцці: поруч з безмежною кількістю журнальних статей, ми знаходимо велику кількість окремих монографій серед яких є твори епохальної ваги.

І коли ми порівняємо все це з тим, що зроблено у нас у справі ювілею Песталоцці, то, звичайно, висновок буде для нас неприємний. Правда, і в нас відбувалися урочисті засідання, друкувалися ювілейні статті й замітки, але всього цього замало, щоб можна було сказати, що Песталоцці та його доба стали в нас предметом широкого наукового дослідження.

- Основне завдання — вивести діяльність УБТО «з обмеженого кола членів Товариства в культурні осередки міста і села та в широкі маси громадянства», тобто мета періодичного видання співпадала з метою діяльності самого товариства. Особлива увага приділялася бібліографії Одещини та Степової України.

- **Структура:** на сторінках видання публікувалися інформаційні повідомлення і звіти про діяльність УБТО та одеських бібліотек, статті з питань історії педагогіки, про видатного українського композитора М. В. Лисенка, українську пресу в Одесі, заборонені українські рукописи 80-х років XIX ст., новинки художньої літератури, критичні огляди публікацій про Й.-Г. Песталоцці, бібліографічні покажчики з педагогіки та ін. Окремо виділено розділ «Хроніка».

„РАДЯНСЬКА БІБЛІОТЕКА"

Орган Бібліотечного Управління НКО УРСР

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

ЖУРНАЛ РОЗРАХОВАНИЙ НА ШИРОКІ КОЛА БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ МАСОВИХ, ДИТЯЧИХ І НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК ТА ДЛЯ БІБЛІОТЕЧНОГО АКТИВУ З ЧИТАЧІВ.

Журнал висвітлює питання організації бібліотечної мережі, бібліотечних фондів та каталогів, комплектування фондів, роботи з окремими видами літератури та різними типами читачів, підготовки та перепідготовки кадрів, організації роботи бібліотечного активу, вивчення читача та керівництва читанням, обліку роботи, бібліотечного устаткування тощо.

Журнал приділяє багато місця бібліотечній роботі з дітьми та висвітленню досвіду роботи бібліотек різних типів.

Журнал висвітлює хід соціалістичного змагання бібліотек, показує кращі бібліотеки і бібліотекарів та консультує своїх читачів з усіх питань бібліотечної роботи.

Журнал висвітлює життя бібліотечних установ України, Союзу і цікаві факти з життя бібліотек та бібліотекарів за кордоном.

Радянська бібліотека [Текст] : орган бібл. упр. Наркомосу і культінспекції РПС УРСР. — Київ : Рад. школа, 1937–1938.

- Щомісячний журнал теорії та практики бібліотечної справи, орган бібліотечного управління Наркомосу (НКО) та культінспекції Ради профспілок УРСР, часопис для бібліотечних працівників масових, заводських, колгоспних, дитячих, шкільних, спеціальних і наукових бібліотек. Видання також розраховане на читацький актив бібліотек. Відповідальні редактори: 1937 р. — Ю. Шейнфельд (№ 1), К. Решетняк (№ 2, 3), Константінов (№ 4), Т-во начальника бібліотечного управління НКО УРСР І. У. Богаченко (№ 5/6−11/12; № 1–5 за 1938 р.).
- Попередник видання — журнал «Бібліотека у соціалістичному будівництві» (1931–1938), який у 1931 р. виходив під назвою «Бібліотекар у соціялістичному будівництві», з листопада 1932 р. — «Бібліотека у соціялістичному будівництві», у 1933–1936 рр. мав назву «Бібліотека у соціалістичному будівництві» (до 1935 видавався у Харкові, опісля — у Києві).
- За наказом НКО УРСР з 1 червня 1938 р. журнал «Радянська бібліотека» було об'єднано з журналом «Соціалістична культура».

С. КОМСЬКИЙ

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ БІБЛІОТЕЧНОЇ СІТКИ В СРСР

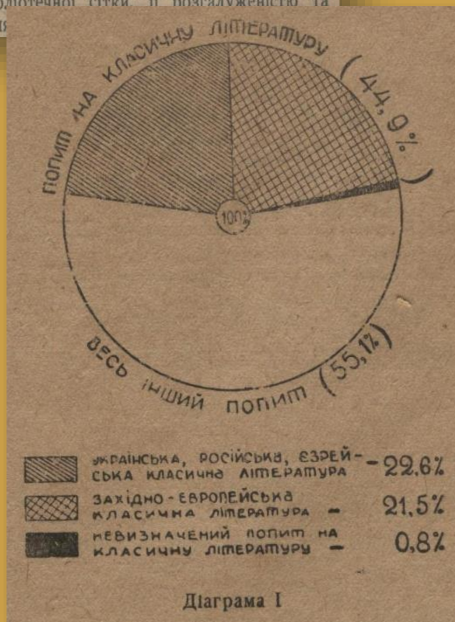
ВСЕСОЮЗНА НАРАДА З ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА Й БІБЛІОГРАФІЇ

Поданий у цій статті матеріал є інформацією про питання, які були поставлені на секції і комісії всесоюзної теоретичної наради щодо принципів побудови бібліотечної сітки в СРСР.

Поряд з величезним зростанням культурного рівня населення Радянського Союзу все збільшується і попит на літературу. У нас є десятки тисяч бібліотек, є багатомільйонні бібліотечні фонди, проте, ці фонди повністю не використовуються. Цьому заважає відгородженість багатьох бібліотек від широких кіл читачів, нераціональна побудова самої бібліотечної сітки.

Тому завдання, яке стоїть тепер перед радянськими бібліотеками,— перейти від роботи з читачами до роботи з населенням. Не можна обмежуватися тими читачами, які вже прийшли до бібліотеки. Завдання полягає в тому, щоб охопити бібліотечним обслуговуванням усіх трудящих багатомільйонного Радянського Союзу. Виходячи з настанов, що їх зафіксовано в Сталінській Конституції про право трудящих на освіту, треба надалі так побудувати бібліотечну сітку, так організувати роботу бібліотек, щоб кожний громадянин Радянського Союзу міг одержати книги для читання і мав би кваліфіковану допомогу в доборі собі книг.

Це значить, що якість обслуговування населення книгою повинна визначатися не тільки поставою роботи в окремих бібліотеках, але і планомірною побудовою бібліотечної сітки, її розгалуженістю та здатністю охопити все населення

Діаграма I

- Від № 6 за 1938 р. часопис виходив під назвою «Соціалістична культура», на сторінках якого значна увага приділялася бібліотечній роботі (див. розділ «Політосвітні видання», рубрика «Соціалістична культура»).
- **Завдання журналу:** висвітлення актуальних питань бібліотечної роботи (функціонування бібліотечної мережі, комплектування, організація бібліотечних фондів та каталогів, вивчення читача, керівництво читанням, методика роботи з читачем, облік та техніка бібліотечної роботи), досвіду бібліотек різних типів, обговорення питань підготовки і перепідготовки бібліотечних кадрів, консультування щодо практичної діяльності бібліотек, інформування про нові видання, у т. ч. з бібліографії і бібліотекознавства, цікаві факти з життя бібліотек та бібліотекарів за кордоном.
- **Структура:** постійні рубрики «Офіційний відділ», «Бібліографія», «Хроніка», «За рубежем» (статті за матеріалами періодичних фахових видань США 1930-х рр., автор — М. (І.) С. Маранц), «Консультація», «Дитячі бібліотеки», «Соціалістичне змагання».

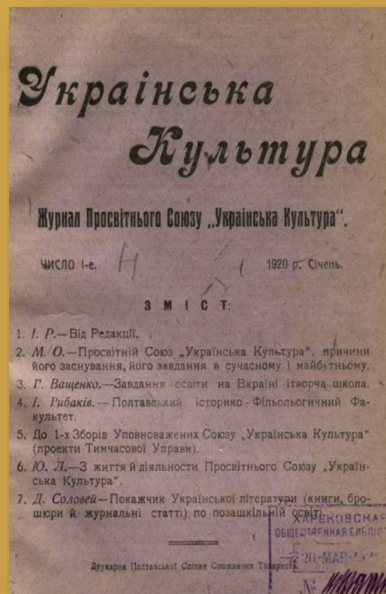
Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка за 1 квартал 1937 р. порівняно з 1 кварталом минулого року, збільшила число книговидач по читальні до 143778 проти 123168 книжок при зростанні кількості читачів до 8135 проти 7434. Це дає зростання читаємості з 16,5 до 17,6. Книг додому видано лише 6932, а звідси висновок — бібліотека, бібліотечне управління НКО повинні ближчого часу розв'язати питання про відкриття загальноприступного абонементу видачі книг додому.

Науково-методична робо-

- В окремих випусках рубрики: «Питання планування», «Бібліотечні кадри», «Наша трибуна» (усі — 1937. № 1); «Сільські бібліотеки» (1937. № 1, 4); «Нам пишуть» (1937. № 3; 1938. № 1); «Робота з читачем» та «За збереження книжкових фондів» (1937. № 4); «Питання бібліографії» (1937. № 5/6); «Нарада методистів України» (1937. № 7); «Робота з іноземною літературою» та «Бібліотечна техніка» (1937. № 9); «З історії бібліотек» (1937. № 10; 1938. № 3, 4); «Досвід з місць» і «Кращі читачі» (1938. № 3); «Технічні бібліотеки» і «Обмін досвідом» (1938. № 4); «Бібліотеки вишів» (1938. № 5).
- У № 4 за 1937 р. вміщено статтю С. А. Комського «Принципи побудови бібліотечної сітки в СРСР», яка містить інформацію про питання, заслухані на секції й комісії Всесоюзної наради з теоретичних питань бібліотекознавства й бібліографії. Зазначено, що комісія намітила такі типи універсальних бібліотек: всесоюзна, міжреспубліканські, республіканські, крайові й обласні, окружні, міські, профспілчанські, сільські. Бібліотеку ім. Короленка у Харкові (нині ХДНБ) віднесено до республіканських (С. 10).
- У № 7 за 1937 р. у розділі «Хроніка» представлена стаття «Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка», в якій наведено стислу інформацію про роботу книгозбірні за І кв. 1937 р.
- На обкладинці № 4 за 1938 р. — «зовнішній вигляд Харківської державної бібліотеки ім. Короленка».

Політосвітні видання

Українська Культура

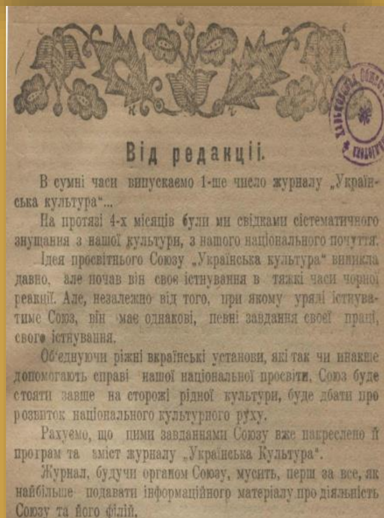
Журнал Просвітнього Союзу „Українська Культура“.

ЧИСЛО І-е. 1920 р. Січень.

З М І С Т:

1. *І. Р.*—Від Редакції.
2. *М. О.*—Просвітній Союз „Українська Культура“, причини його заснування, його завдання в сучасному і майбутньому.
3. *Г. Ващенко.*—Завдання освіти на Вкраїні і творча школа.
4. *І. Рибаків.*—Полтавський Історико-Фільольогичний Факультет.
5. До 1-х Зборів Уповноважених Союзу „Українська Культура“ (проекти Тимчасової Управи).
6. *Ю. Л.*—З життя й діяльности Просвітнього Союзу „Українська Культура“.
7. *Д. Соловей*—Покажчик Української літератури (книги, брошури й журнальні статті) по позашкільній освіті.

Друкарня Полтавської Спілки Споживчих Товариств.

Від редакції.

В сумні часи випускаємо 1-ше число журналу „Українська культура“...

На протязі 4-х місяців були ми свідками систематичного знущання з нашої культури, з нашого національного почуття.

Ідея просвітнього Союзу „Українська культура“ виникла давно, але почав він своє істнування в тяжкі часи чорної реакції. Але, незалежно від того, при якому уряді істнуватиме Союз, він має однакові, певні завдання своєї праці, свого істнування.

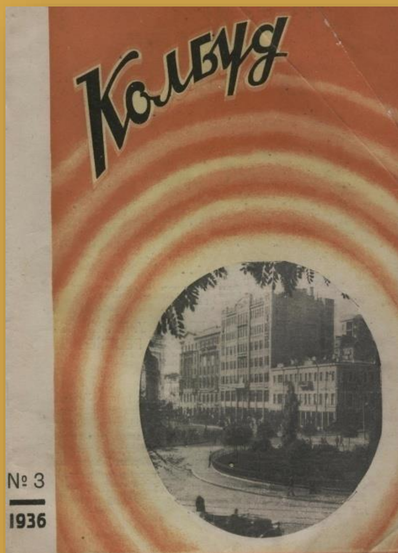
Об'єднуючи ріжні вкраїнські установи, які так чи инакше допомогають справі нашої національної просвіти, Союз буде стояти завше на сторожі рідної культури, буде дбати про розвиток національного культурного руху.

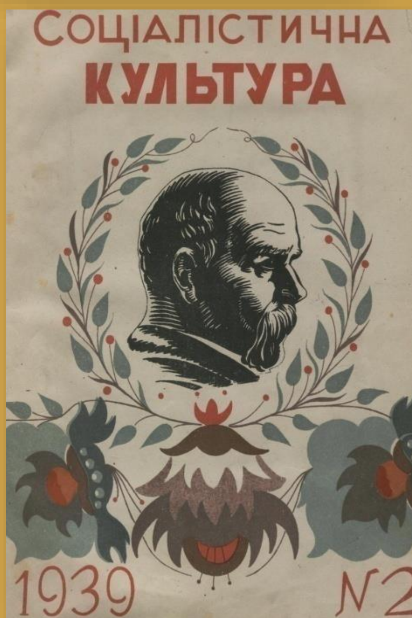
Рахуємо, що цими завданнями Союзу вже накреслено й програм та зміст журналу „Українська Культура“.

Журнал, будучи органом Союзу, мусить, перш за все, як найбільше подавати інформаційного матеріалу про діяльність Союзу та його філій.

- **Українська культура [Текст] : журн. Просвіт. Союзу «Українська культура». — Полтава, 1920.**

- У 20–30-х роках XX століття Полтава була одним із культурних та індустріальних центрів України. Часопис є друкованим органом Просвітницького Союзу «Українська культура», заснованого на Полтавщині у 1919 р. У фонді ХДНБ представлений тільки № 1 журналу. Видання планувалося щомісячником.
- **Завдання журналу:** духовне відродження українського народу, розвиток національного культурного руху, а саме: поширення й поглиблення просвітньої діяльності товариств, кооперативів й інших просвітних установ, що повністю співпадало із завданням Просвітницького Союзу. Часопис мав подавати вичерпну інформацію про діяльність спілки та її філій. На його сторінках представлені статті про діяльність всеукраїнських просвітніх організацій, найбільша увага зверталася на питання дошкільної, шкільної та позашкільної освіти. Планувалася публікація наукових оригінальних розвідок і статей, бібліографічних заміток.
- **Структура:** з редакційної статті № 1 можна дізнатися, що планувалося мати науковий відділ, відділ дописів та листування («Поштова скринька») тощо.

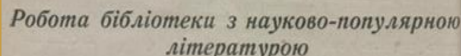

- **Колбуд [Текст] : журн. політосвіт. та худож.-самодіяльн. роботи на селі. Орган Наркомосвіти УРСР. — Київ : держ. вид-во «Радянська школа», 1936 — середина 1937.**

- **Соціалістична культура [Текст] : журн. політосвіт. та худож.-самодіяльн. роботи на селі. Орган Наркомосвіти УРСР. — Київ : держ. вид-во «Радянська школа», 1937–1941, 1954–1990.**

- З № 6 за 1938 р. — журнал культурно-масової, бібліотечної роботи та художньої самодіяльності.
- Щомісячний ілюстрований журнал, найстаріше культурологічне видання України, засноване у червні 1921 р. Попередники часописів «Колбуд» і «Соціалістична культура»: *«Путь к коммунизму»/«Шлях до комунізму»* (1921–1924), «Селянський будинок» (1924–1930), «За масову комуністичну освіту» (1931–1933) (виходили у Харкові, тому див. віртуальну виставку «Харківські фахові періодичні видання 1920–1930-х років» (2019)); наступники: «Культурно-освітня робота» (1947–1954), «Українська культура» (з 1991 — й донині).

Робота бібліотеки з науково-популярною літературою

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЇ КНИГИ

Науково-популярна література збагачує світогляд дітей знаннями в галузі неорганічної і живої природи, технічними знаннями, допомагає розкрити зв'язки та закономірність розвитку природи. Розкриваючи перед дітьми матеріалістичність процесів у житті природи, науково-популярна література протиставляє діалектично-матеріалістичний світогляд релігійно-ідеалістичним поглядам на природу і викриває безглуздя релігійних забобонів.

Через науково-популярну літературу можна показати яскраву картину опанування стихійних сил природи, опанування техніки, зокрема в нашій прекрасній батьківщині, в умовах соціалістичного будівництва. Науково-популярна література збуджує інтерес дітей до вивчення природи, дає навички для її дослідження. Правильно організоване читання науково-популярної літератури навчає дітей пов'язувати набуті знання з практичним життям в сільськогосподарській практиці, санітарії, гігієні, в конструюванні моделей тощо.

Науково-популярна література є могутнє і вірне знаряддя в справі антирелігійного виховання молодого покоління.

Наші кращі популяризатори (Рюмін, Перельман, Ільїн, Житков) подають наукові відомості в зрозумілій, приваблиній для молодого читача формі. Художній твір, побудований на науковому матеріалі, має також велике значення. Він впливає своєю емоційністю, допомагає заохотити дітей до читання науково-популярної літератури.

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ РОБОТУ В БІБЛІОТЕЦІ З НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ

РОБОТА З КНИГОЮ ІЛЬЇНА „100 000 ПОЧЕМУ“

Тема цієї книги — технологія звичайних речей. Героями книги є звичайні речі, що оточують кожного з нас. Автор заінтриговує читача цікаво обставленими запитаннями-загадками і пропонує йому зробити разом з собою подорож по кімнаті.

Ця книга подає елементарні відомості з різних питань фізики, хемії, техніки. Її може використати педагог для бесіди при проходженні програми з природознавства. Для самостійного читання її можна використати для дітей 4—5 класів.

Щоб організувати широку роботу з цією книгою, дитяча бібліотека може застосувати метод розкриття книги «100 000 почему» через літературний плакат, через книжкову виставку, через бесіди, пов'язуючи теми цієї книжки з іншими книжками. Таким чином, ми можемо побудувати для дітей 4—5 класів невеликий план читання, поширюючи та поглиблюючи теми, порушені в книжці Ільїна «100 000 почему».

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПЛАКАТ

Весь плакат ми можемо назвати так: «Куди завела нас подорож по кімнаті?»

Схему літературного плаката складаємо за планом книги — по станціях. Кожний розділ плаката буде складатися з таких частин: 1) назва станції; 2) ілюстрації (малюнки); 3) цікаві запитання; 4) відсилка читача до маленького списочка книжок, які висвітлюють теми відповідного розділу плаката. Не слід уміщувати в плакат всі книжки з наших списків, щоб не перевантажувати його. Кожна бібліотека, виходячи з можливостей свого фонду, вибирає з наших списків декілька книжок до кожного розділу плаката.

Ювілей Шевченка в дитячій і шкільній бібліотеці

Ідейно-виховне значення геніальних творів поета-революціонера Т. Г. Шевченка величезне. З його віршів і поем наші діти-читачі дізнаються про колишню кріпацьку Україну, про те, як стогнала вона під важким чоботом царя Миколи I і поміщиків та польських магнатів.

Зіставляючи ці картини минулого з щасливим, радісним життям сучасного колгоспного села, діти ще більш зрозуміють велич пролетарської революції, що назавжди покінчила з експлуатацією і встановила на квітучій радянській землі владу вільного трудящого народу. Це ще більше виховує в них любов до народу, чесність, хоробрість і колективність, безмежну відданість соціалістичній батьківщині.

До святкування 125-річного ювілею Шевченка треба в кожній дитячій і шкільній бібліотеці влаштувати книжкові виставки, зробити і вивісити літературні плакати, проводити бесіди, організовувати літературні вечори.

З кожною групою дітей, з дітьми молодшого, середнього і старшого віку треба проводити роботу окремо, і всі заходи масової роботи пристосовувати до читацьких вимог дітей відповідного віку.

РОБОТА З ДІТЬМИ СТАРШОГО ВІКУ І ПІДЛІТКАМИ

Роботу з дітьми старшого віку і підлітками слід акцентувати на таких основних питаннях: грунтовне ознайомлення з біографією поета, його життям, боротьбою, характеристика його особи, аналіз творчості Шевченка.

...левы» и «Пошехонская старина» Салтикова-Щедріна; твори М. Вовчок: «Інститутка», «Ледащиця», «Одарка»; Пушкіна «Дубровський»; Гоголя «Мертвые души»; Рильського «Марина»; Мирного «Лихо давнє й сьогочасне» та ін.

У другому розділі треба виставити книги про наше сучасне колгоспне село, в першу чергу твори Й. В. Сталіна: «Промова на I Всесоюзному з'їзді колгоспників-ударників», «Про роботу на селі», «Доповідь на XVII з'їзді ВКП(б)», «Доповідь на Надзвичайному VIII з'їзді Рад»; з художніх творів: Шолохова «Поднятая целина»; Копиленка «Золота грамота»; Демченко «Как я стала запевалой пятисотенниц»; Тичини «Партія веде» та ін.

Бесіди біля виставки

Біля виставки бібліотекар повинен провести з дітьми бесіду, розказати їм, цитуючи вірші та поеми Шевченка, яким було старе українське кріпацьке село, порівняти його з квітучим радянським колгоспним селом.

Творів про старе село у Шевченка чимало: «Сон», «Княжна», «Марина» і ін. Діти старшого віку можуть їх використати повністю.

Треба зіставити щасливе життя нашої вільної колгоспниці з долею закріпаченої української селянки.

З великою художньою силою показав Шевченко («Марина», «Катерина») долю дівчат-покриток, бідних батрачок, приречених «вік дівувати, бровенята вдома зносити, в самотині віку дожити».

Видання були призначені для інспекторів політосвіти, завідувачів Будинків колгоспника, працівників сільських бібліотек, клубів, Будинків культури, керівників та учасників гуртків художньо-самодіяльної роботи тощо.

Відповідальні редактори журналу «Колбуд»: Р. Папер — зав. відділу колбудів та клубів НКО УСРР (№ 1−3 1936 р.); О. Гудинчук, Д. Сімон (з № 4 1936 р.); журналу «Соціалістична культура» С. І. Худяков — начальник Управління будинків культури та колгоспних клубів НКО УРСР (з № 3/4 за 1937 р.).

Завдання журналу: висвітлення питань масової, політосвітньої роботи на селі, різних аспектів культурно-освітньої, у т. ч. бібліотечної роботи, досвіду практичної гурткової та масової роботи колбудів, надання практичних порад до організації самодіяльності, публікація матеріалів для самоосвіти тощо.

Структура: не завжди чітка, окремі публікації. У журналі «Соціалістична культура» з'явилися розділи «По колбудах Радянської України», «По колгоспних клубах та бібліотеках Радянської України», «Досвід роботи» тощо.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ПРО РАДЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ

В грудневому номері 1937 р. Нью-Йоркського журналу «Бібліотечний бюлетень Вільсона» американський бібліотечний працівник з Сан-Франціско Джесика Фредерікс надрукувала свої враження од відвідування радянських бібліотек в ряді міст СРСР.

Влітку 1937 р. Джесика Фредерікс відвідала СРСР і ознайомилась з роботою бібліотек Москви, Ленінграда, Харкова, Ростова, Дніпропетровська і інших міст. В своєму огляді вона відмічає величезний зріст фондів у всіх радянських бібліотеках після Жовтневої революції, а також ентузіазм і енергію обслуговуючого персоналу.

Фредерікс відмічає переваги комплектування радянських бібліотек за рахунок обов'язкового примірника, а також і наявність в багатьох містах Союзу великої кількості спеціальних бібліотек. Наявність же музичних відділів у всіх відвіданих нею бібліотеках зробила на неї особливо приємне враження.

В Харківській бібліотеці великий інтерес викликали в неї академічні видання, як зразки поліграфічного мистецтва, а також численні видання мовами народів СРСР.

Бібліотека ім. Леніна в Москві нагадала їй бібліотеку Конгресу у Вашингтоні, оскільки вона є центральною в Союзі. Вона відмічає, що в радянських публічних бібліотеках книги не видають додому всім громадянам, а тільки по міжбібліотечному абонементу, надаючи право найширшого користування фондами бібліотеки в читальних залах. Кожен же колгосп, радгосп, виш мають свої бібліотеки, в яких книги видаються додому. Міжбібліотечний же абонемент широко використовується в найвіддаленіших місцях країни. Фредерікс описує також бібліотеки Ленінграда: ім. Салтикова-Щедріна; відділ, присвячений пам'яті Рубінштейна в бібліотеці консерваторії; Центральну наукову геологічну бібліотеку. Всюди Фредерікс констатує зріст бібліотечних фондів, будівництво нових приміщень і реконструкцію старих, наявність окремих бібліотек в кожному робітничому місці: на заводах, в клубах, театрах, вишах, школах, в парках культури і відпочинку, в будинках відпочинку і т. д., що майже виключає необхідність в пересувних бібліотеках, за винятком аеропланного обслуговування північних зимівників.

Наприкінці автор огляду з великим задоволенням відмічає ставлення радянських бібліотек до класиків світової літератури, в даному разі до Марка Твена, творчості якого була присвячена спеціальна виставка, яка викликала великий інтерес з боку радянських громадян до цього письменника.

А. Кучерова

За матеріалами Харківської Державної бібліотеки ім. Короленка.

Журнал «Соціалістична культура» від № 6 за 1938 р. збільшив обсяг (з 4 до 6 друк. арк.). На сторінках видання більше уваги стало приділятися бібліотечній роботі — з'явився розділ «По колгоспних клубах та бібліотеках Радянської України» (див. розділ виставки «Бібліотечно-бібліографічні видання», рубрика «Радянська бібліотека» — про об'єднання журналів «Радянська бібліотека» і «Соціалістична культура»).

- На сторінках часописів містилися тексти офіційних документів, загальноосвітні статті, інструктивно-методичні матеріали на допомогу драматичним, хоровим, музичним, літературним, агротехнічним і загальноосвітнім гурткам, бібліотекам колбудів, друкував твори української народної творчості. У журналі друкувалися скетчі, пісні, режисерські розробки п'єс для самодіяльних драматичних гуртків та інсценування.

- Бібліотека вважалася однією з найважливіших ділянок культроботи, тому в часописах публікувалися методичні матеріали на допомогу практичній діяльності цих закладів. Наприклад, у журналі «Колбуд» у статті Н. Колечицької «Бібліотека в колбуді» (№ 3 за 1936 р.) даються поради щодо організації книжкових виставок, проведення лекцій та бесід із читачами, роботи довідкової та масової, а також із газетами.

.

До відома всіх передплатників журналу „СОЦІАЛІСТИЧНА КУЛЬТУРА“ та „РАДЯНСЬКА БІБЛІОТЕКА“

За наказом НКО УРСР з 1 червня 1938 р. журнал „СОЦІАЛІСТИЧНА КУЛЬТУРА“ та „РАДЯНСЬКА БІБЛІОТЕКА“ об'єднуються. Журнал буде виходити під назвою „Соціалістична культура“.

З № 6 журнал „СОЦІАЛІСТИЧНА КУЛЬТУРА“ виходить збільшеним обсягом (6 друкованих аркушів замість 4). Журнал висвітлюватиме такі питання:

1. Пропаганда постанов партії та уряду.
2. Методика основних форм і методів політосвітньої роботи в будинках культури, бібліотеках, колгоспних клубах і червоних кутках.
3. Організація в клубах кімнат Леніна—Сталіна.
4. Організація і планування бібліотечної роботи.
5. Обмін досвідом роботи політосвітніх закладів, бібліотек та окремих гуртків.
6. Організація агротехнавчання та участь клубів і бібліотек у боротьбі за високий сталінський врожай.
7. Показ кращих людей.
8. Антирелігійна пропаганда.
9. Висвітлення міжнародного стану.
10. Оборонна робота в клубах і бібліотеках.
11. Зразки української народної творчості.
12. Твори кращих письменників (п'єси, уривки з романів і повістей, поеми).
13. Художня самодіяльність.
14. Висвітлення роботи управління будинків культури та колгоспних клубів і бібліотечного управління НКО УРСР.
15. Висвітлення роботи обласних секторів політосвіти, бібліотечного сектора, обласних, міських (районних) бібліотек, лекційних бюро, методкабінетів.
16. Нариси і статті про зріст культури колгоспного села.
17. Відділ консультації.
18. Календар революційних та історичних подій.
19. Підготовка та перепідготовка політосвітніх і бібліотечних кадрів.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

На 12 місяців—10 крб. 80 коп.
На 6 місяців— 5 крб. 40 коп.
На 3 місяці — 2 крб. 70 коп.
Ціна окремого номера — 90 коп.

У рамках цієї віртуальної виставки інформація про журнал «Соціалістична культура» представлена тільки за період його виходу у 1937–1941 рр.

- Тематика статей різнобічна. Так, у № 6 за 1938 р. вміщено методичні розробки та статті з досвіду роботи (Г. М. Плеський «Про обслуговування читачів» (досвід наукової бібліотеки Київського індустріального інституту), Р. А Бухіна «Методика виставочної роботи в бібліотеці»). У більшості статей висвітлено досвід роботи публічних бібліотек, особливо сільських, наприклад, у статті А. Барнета «Бібліотека колгоспу «Радянське село» представлена робота закладу села Михайлівка Лозівського району Харківської області. Ця бібліотека стала кандидатом на Всесоюзну сільськогосподарську виставку (№ 6 за 1939 р.).

- **Рубрики:** «Звідусіль», «Хроніка», «Наш календар», «Календар знаменних дат», «Книжкові новини», «Консультація».

Автори публікацій часописів

І. Я. Айзеншток

Д. І. Багалій

С. П. Постернак

Д. А. Балика

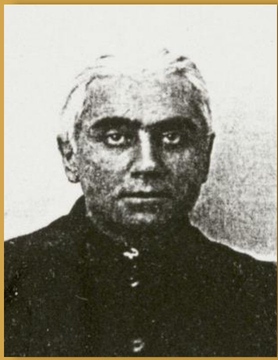

М. І. Сагарда

Ю. О. Меженко

- На сторінках досліджуваних періодичних видань друкувалися статті та дописи багатьох відомих фахівців з книгознавства, бібліотечної справи та бібліографії, громадських діячів. Серед авторів журналів — відомі вчені І. Я. Айзеншток, Д. І. Багалій, Д. А, Балика, Ю. О. Меженко, М. І. Ясинський та ін.

- Часопис УНІКу **«Бібліологічні вісті»** — редактор Ю. О. Меженко; автори статей: М. К. Зеров, С. І. Маслов, М. І. Ясинський, Л. Ю. Биковський, С. О. Єфремов, Д. А. Балика, І.-М. І. Кревецький, І. П. Крип'якевич, В. В. Дубровський, С. Я. Боровий, Л. Б. Хавкіна.

- Членами редколегії та авторами статей видань ВБУ **«Бібліотечний збірник»** та **«Журнал бібліотекознавства та бібліографії»** були С. П. Постернак, В. О. Козловський, М. І. Сагарда**.** Друкувалися на сторінках цих видань Д. А. Балика, М. І. Ясинський, М. А. Годкевич.

І. С. Вугман

Л. Ю. Биковський

Б. М. Комаров

С. І. Маслов

В. Ф. Іваницький

Л. Б. Хавкіна

Авторами статей **«Бібліотечного збірника»** також були С. І. Маслов, В. Ф. Іваницький, Г. П. Житецький, **«Журналу бібліотекознавства та бібліографії»** — І. С. Вугман та ін.

На сторінках журналу **«Радянська бібліотека»** публікувалися відомі громадські діячі та бібліотекознавці Є. С. Дерман, І. Н. Зеленко, І. Д. Золотоверхий, Я. М. Керекез, М. (І.) С. Маранц, С. А. Комський, Г. М. Плеський.

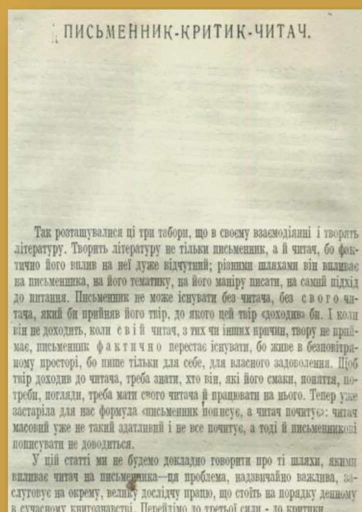
Дуже активно розвивалася видавнича діяльність громадських бібліотечних об'єднань в Одесі. Віртуальна виставка репрезентує два періодичні видання: **«Бюлетень Одеського бібліотечного об'єднання»** та **«Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі»**. Так, редактором і автором статей **«Записок Українського бібліографічного товариства в Одесі»** був Б. М. Комаров, який також публікувався в **«Бібліологічних вістях»**, **«Журналі бібліотекознавства та бібліографії»**, **«Бюлетені Одеського бібліотечного об'єднання».** На сторінках одеських видань представлені роботи Л. Р. Когана, М. В. Рапопорт, Й. О. Залевського, С. Л. Рубінштейна.

Найбільш численними авторами журналу «Соціалістична культура» були фахівці-практики культурно-масової, бібліотечної роботи та художньої самодіяльності.

Публікації співробітників ХДНБ та статті про книгозбірню

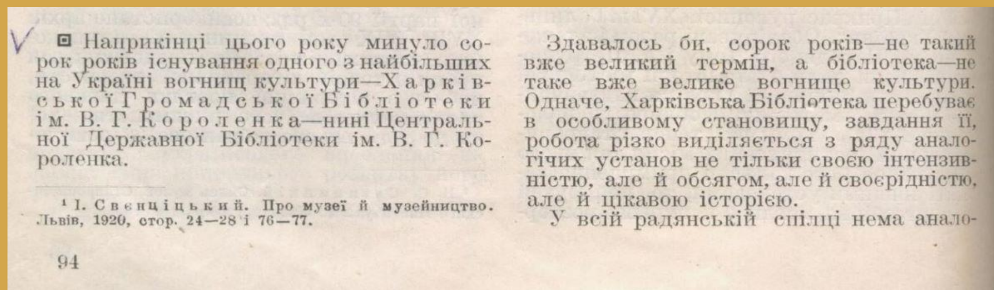
- При дослідженні змісту представлених часописів були виявлені публікації співробітників ХДНБ та статті про бібліотеку. Серед авторів журналів «Бібліологічні вісті», «Бібліотечний збірник», «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» часто зустрічаємо імена відомих працівників бібліотечної справи, діяльність яких у 1920–1930 роках була пов'язана з книгозбірнею.
- Найбільш відомими авторами, які представляли ХДНБ на сторінках періодичних видань, були *Б. О. Борович* («Журнал бібліотекознавства та бібліографії», «Бібліологічні вісті», «Бібліотечний збірник») та *Н. І. Чепіга* («Бібліологічні вісті»).
- Так, на сторінках часописів було виявлено сім публікацій *Б. О. Боровича*, чотири з яких присвячені роботі з предметним каталогом. Також у журналі «Бібліологічні вісті» № 4 за 1926 р. надрукована його стаття, присвячена 40-річчю заснування Харківської громадської бібліотеки ім. В. Г. Короленка.

ПИСЬМЕННИК-КРИТИК-ЧИТАЧ.

Так розташувалися ці три табори, що в своєму взаємодіянні і творять літературу. Творить літературу не тільки письменник, а й читач, бо фактично його вплив на неї дуже відчутний; різними шляхами він впливає на письменника, на його тематику, на його маніру писати, на самий підхід до питання. Письменник не може існувати без читача, без с в о г о читача, який би прийняв його твір, до якого цей твір «доходив» би. І коли він не доходить, коли с в і й читач, з тих чи інших причин, твору не приймає, письменник ф а к т и ч н о перестає існувати, бо живе в безповітряному просторі, бо пише тільки для себе, для власного задоволення. Щоб твір доходив до читача, треба знати, хто він, які його смаки, поняття, потреби, погляди, треба мати свого читача й працювати на нього. Тепер уже застаріла для нас формула «письменник пописує, а читач почитує»: читач масовий уже не такий здатливий і не все почитує, а тоді й письменникові пописувати не доводиться.

У цій статті ми не будемо докладно говорити про ті шляхи, якими впливає читач на письменника—ця проблема, надзвичайно важлива, заслуговує на окрему, велику дослідчу працю, що стоїть на порядку денному в сучасному книгознавстві. Перейдімо до третьої сили - до критики.

Наприкінці цього року минуло сорок років існування одного з найбільших на Україні вогнищ культури—Х а р к і в с ь к о ї Г р о м а д с ь к о ї Б і б л і о т е к и і м. В. Г. К о р о л е н к а—нині Центральної Державної Бібліотеки ім. В. Г. Короленка.

Здавалось би, сорок років—не такий вже великий термін, а бібліотека—не таке вже велике вогнище культури. Одначе, Харківська Бібліотека перебуває в особливому становищу, завдання її, робота різко виділяється з ряду аналогічих установ не тільки своєю інтензивністю, але й обсягом, але й своєрідністю, але й цікавою історією.

У всій радянській спілці нема анало-

[1] І. С в є н ц і ц ь к и й. Про музеї й музейництво. Львів, 1920, стор. 24—28 і 76—77.

94

ПРО РОБОТУ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ БІБЛІОТЕКИ Ім. КОРОЛЕНКА.

В історичному розвитку свойому Харківська Державна Бібліотека Ім. Короленка, яка є одне з найбільших державних книгосховищ України, неухильно йшла на всьому протязі свого існування до універсалізму. Утворена ще 42 роки тому, вона ставила собі за мету—задоволення найширших кол читачів. З її книгосховища користувалися наукові робітники, учні, робітники, службовці й всі, кому потрібна була книга для роботи чи самоосвіти. Обов'язковий примірник, якого почала одержувати бібліотека з 1922 року, ще збільшив універсальний характер її. Бібліотека має завдання: збирати й зберігати всю літературу, що виходить на території ССРР і, по можливості, закордоном. Її книжкові багатства широко використовують Наркомати, видавництва, установи, робітники науки й техніки, вузовці, профшкольці, червоноармійці, робітники, службовці і инш.

Зараз Бібліотека має 550.000 томів (із них 85% наукових книжок, 15% красне письменство).

В Бібліотеці є такі відділи: 1) Адміністраційно-господарчий, 2) Відділ поповнення, 3) Консультаційно-бібліографічний, 4) Читальня, 5) Абонемент, 6) Україніки, 7) Кабінет марксизму-ленінізму, 8) Єврейський відділ, 9) Чужоземної літератури, 10) Сходознавства (в періоді організації), 19) Музичний відділ, 12) Дитячий відділ.

Річний бюджет:

В 1926—27 р. . . . . . . 85 тисяч
„ 1927—28 „ . . . . . . 95 „

На будівництво нового книгосховища—100.000 карб. по Держбюджету 1927—28 р. і 100.000 карб. з Місцевого бюджету 1928—29 року.

Статистичні відомості по читальній залі:

	1925—26 р.	1926—27 р.	1927—28 р.
Скільки днів відкрита	332	312	—
Кількість виданих вхідн. квитк. . .	12.143	13.035	14.724 (по 26/XI)
Кількість відвідувань	150.050	170.599	
Кількість виданих книжок і період.	382.858	430.729	

Список установ і делегатів, що брали участь у Конференції:

Харків:

Укрнаука—В. В. Дубровський;
Укрполітосвіта—Я. С. Розанов;
Українська Книжкова Палата—М. А. Годкевич та А. І. Козаченко;
Центральна Наукова Бібліотека—А. Ф. Альховська й М. В. Рожко;
Педагогічна Бібліотека—Ф. С. Лісник;
Державна Бібліотека ім. Короленка—Н. І. Чепіга та Б. О. Борович;
Бібліотека Держплану—Я. М. Скабічевська;
Бібліотека Комуніст. Університету ім. Артема—А. В. Чаплигина;

Заслуговує на увагу стаття ***Н. І. Чепіги*** «Про роботу Харківської державної бібліотеки ім. Короленка», в якій подані основні відомості про книгозбірню та статистичні показники [Бібліологічні вісті. 1928. № 1. С. 91–93].

Інформацію про діяльність бібліотеки того часу можна знайти у статтях, поміщених у частині 1 «Бібліотечного збірника», в якій містяться праці першої конференції наукових бібліотек УСРР, що відбулася 28–31 грудня 1925 р. Так, у статті ***С. П. Постернака***, присвяченій огляду роботи заходу, згадується, що до президії конференції, у якій взяли участь представники понад 30 наукових бібліотек і суміжних до них організацій, було обрано 8 делегатів, серед яких ***Н. І. Чепіга***, завідуюча Харківською державною бібліотекою ім. В. Г. Короленка [1926. Ч. 1. С. 5]. Делегатом конференції також був і співробітник книгозбірні ***Б. О. Борович***. Заслуговує на увагу й стаття ***М. І. Ясинського***, в якій представлено досвід краєзнавчої роботи бібліотек України, а Харківську бібліотеку Короленка названо «давнім й знаним краєзнавчим бібліотечним осередком» [1926. Ч. 1. С. 70].

Харьківська Громадська Бібліотека, яко тип наукової і загально-просвітової обласної бібліотеки. [1]

Тема лекції: Харьківська Публична Бібліотека 30-х років XIX ст. Заснування Харьковської Громадської Бібліотеки у 1886 році, її статут, громадський характер, перші діячі; перше десятиріччя її істнування і її просвітня діяльність за ці часи. Збудування власного будинку. Просвітня діяльність бібліотеки за дальші двадцать років. Обласний характер Бібліотеки. Бібліотечна справа в Росії, Європі і Америці. Значіння бібліотек взагалі. Тезиси і побажання.

Не треба мені довго зупинятися на мотивах моєї теми: Харьківська громадська книгозбірня являється з одного боку типовою серед инших громадських книгозбірень, бо вона за усі часи свого істнування була чисто громадською, а не бюрократичною, і навіть міське цензове самоурядовання не втручалося в її справи, котрі вона провадила зовсім самостійно; а з другого боку вона дуже швидко зробилася зразковою серед Біб-

1) Джерела для цього начерка: 1) Д. И. Багалѣй. О просвѣтительномъ значенiи Харьковськой Общественной Библiотеки (проф. Д. И. Багалѣй. Очерки изъ русской исторiи, ст. I. Х. 1911, стр. 479—492); 2) Д. И. Багалѣй. Рѣчь при открытiи новаго зданiя Харьковськой Общественной Библiотеки (тамъ же, стр. 493—507); 3) Отчеты Харьковской Общественной Библiотеки за разные годы ея существованiя; 4) Л. Б. Хавкина. Библiотеки, ихъ организацiя и техника. 2-е изд., СПБ., 1911.

В минулому році Харківська Державна Бібліотека імени В. Г. Короленка святкувала тридцятип'ятилітній ювілей службової діяльности співробітниць Бібліотеки М. Г. Румницької та А. В. Цуккальнагліо. В цьому році минає 25 років роботи завідуючої, а тепер директора тої самої бібліотеки Наталії Івановни Чепіги.

Урожденка Полтавської губернії (Переяславський повіт, с. Виползки) Н. І. Чепіга провела своє дитинство в Зінькові, де батько її був за вчителя в міській школі. Після скінчення 4-х класової гімназії в Переяславі Н. І. Чепіга переїхала до Харкова, де скінчила 8 класів 1-ої Маріїнської Гімназії і трохи чи не з шкільної лави вступила до числа співробітників Харківської Громадської Бібліотеки. Для здобуття спеціяльної підготовки Н. І. двічі їде в командировку на бібліотечні курси при університеті ім. Шанявського в Москві. З р. 1904 Н. І. Чепіга без перерви є на посаді завідуючої Бібліотекою, і на цьому пості, зберігаючи весь штат, продовжує провадити роботу і в роки бурь, і голоду, і холоду.

- Діяльність та досвід роботи книгозбірні також висвітлено у публікаціях «Книжного вістника» «Бібліологічних вістей», «Журналу бібліотекознавства та бібліографії», «Радянської бібліотеки», «Соціалістичної культури». Так, у № 2 «Книжного вістника» вміщена лекція ***Д. І. Багалія***, присвячена історії створення й розвитку Харківської громадської бібліотеки як наукової та просвітницької книгозбірні.

- Хочемо акцентувати увагу на статтях про співробітників ХДНБ. Так, у часописі «Бібліологічні вісті» міститься публікація, присвячена 25-річчю трудової діяльності директора бібліотеки Наталії Іванівни Чепіги [1926. № 4. С. 96]. У «Журналі бібліотекознавства та бібліографії» йдеться про доповідь *Б. О. Боровича*, в якій підіймаються питання щодо методів роботи з предметними каталогами та досвід цієї роботи в харківській бібліотеці, прочитана на одному з прилюдних засідань Науково-дослідчої комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ [1930. № 4. С. 93].

Додаток

Перелік періодичних видань 1920–1930-х рр., що зберігаються в ХДНБ

№ з/п	Шифр	Назва видання	Зареєстровані надходження в ХДНБ	Місце зберігання
1	2	3	4	5
1	Б	Бібліологічні вісті [Текст] : часоп., присвяч. питанням бібліогр., бібліотекознавства, вид-ва та друкарства. — Київ, 1923–1930. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1229 (дата звернення: 29.06.2023).	1923, ч. 3–4 1924, ч. 1/3 1925, № 1/2 1926, ч. 1; № 2–4 1927, № 1–4 1928, № 1 1929, № 2/3–4 1930, № 1–4	КБ
2		Бібліотечний збірник [Текст] / Всенар. б-ка України при Укр. акад. наук. — Київ, 1926–1927.		КБ
	159356	Ч. 1. Праці першої конференції наукових бібліотек УСРР. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=421 (дата звернення: 29.06.2023).	1926, ч. 1	
	170619	Ч. 2. На науково-бібліотечному фронті УСРР. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=506 (дата звернення: 29.06.2023).	1927, ч. 2	
	170620	Ч. 3. Бібліографія на Україні. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=161 (дата звернення: 29.06.2023).	1927, ч. 3	

1	2	3	4	5
3	М	Бюлетень бібліографії та бібліотечної роботи [Текст] : вид. бібл. колектора ДВУ та ГИЗ РСФСР під керівництвом ОРПС та Політосвіти. — Дніпропетровськ, 1928.	1928, № 1	КБ
4	М	Бюлетень Одеського бібліотечного об'єднання = Бюллетень Одесского библиотечного объединения [Текст] / Одес. Центр. округ. б-ка. — Одеса, 1924–1926.	1925, вип. 1 1925, вип. 2/3 1926, вип. 1/2 (4/5).	КБ
5	М	Журнал бібліотекознавства та бібліографії [Текст] / Всенар. б-ка України при Укр. Акад. наук. — Київ, 1927–1930. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1238 (дата звернення: 29.06.2023).	1927, № 1 1928, № 2 1929, № 3 1930, № 4	КБ
6	 171391 275044 -	Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі [Текст]. — Одеса, 1928–1930. Ч. 1. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=878 (дата звернення: 29.06.2023). Ч. 2/3. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=938 (дата звернення: 29.06.2023). Ч. 4. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=939 (дата звернення: 29.06.2023).	1928, ч. 1 1929, ч. 2/3	КБ

1	2	3	4	5
7	139297	Книга [Текст] : неперіод. бібліогр. орган Об-ня укр. видавців / під ред. проф. Д. В. Антоновича. — Відень ; Київ, 1921.	1921, № 1 (груд.)	ВОФ
8	- М	Книгарь [Текст] : літопис укр. письменства. — Київ : Т-во «Час», 1917–1920. 1917, № 1–4. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=6482 (дата звернення: 29.06.2023). 1918, № 5–12/13, 16; 1919, № 17, 18. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=6482 (дата звернення: 29.06.2023).	1918, № 5–12/13, 16 1919, № 17–21, 23/24–27	ВОФ
9	М	Книжний вістник [Текст] : вид. Всенар. (Нац.) б-ки в Києві / ред. Г. П. Житецький. — Київ, 1919. Кн. 1 (січ.−берез.). — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1417 (дата звернення: 29.06.2023). Кн. 2 (квіт.− черв.). — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1501 (дата звернення: 29.06.2023).	1919, кн. 1 (січ.−берез.) 1919, кн. 2 (квіт.−черв.)	ВОФ
10	М	Колбуд [Текст] : журн. політосвіт. та худож.-самодіяльн. роботи на селі. Орган Наркомосвіти УРСР. — Київ, 1936–1937. 1936, № 3–9. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1642 (дата звернення: 29.06.2023).	1936, № 1–9 1937, № 1, 3–6	ВОФ

1	2	3	4	5
11	М	Кооперативний книгар [Текст] / Всеукр. коопер. книговид.-торгов. т-во «Книгоспілка». — Харків, 1925–1926.	1925, ч. 1 1926, ч. 2	ВОФ
12	М	Радянська бібліотека [Текст] : орган бібл. упр. Наркомосу і культінспекції РПС УРСР. — Київ, 1937–1938.	1937, № 1–12 1938, № 1–5	ВОФ
13	М	Соціалістична культура [Текст] : журн. політосвіт. та худож.-самодіяльн. роботи на селі. Орган Наркомосвіти УРСР. — Київ, 1937–1941, 1954–1990. 1939, № 4–8, 10, 12; 1940, № 1–12. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1356 (дата звернення: 29.06.2023).	1937, № 1–6 1938, № 1–12 1939, № 1–12 1940, № 1–12 1941, № 1–3, 5–6	ВОФ
14	М	Українська культура [Текст] : журн. Просвіт. Союзу «Українська культура». — Полтава, 1920.	1920, січ.	ВОФ

Перелік скорочень та абревіатур

- ВБУ — Всенародна (Національна) бібліотека України
- ВОФ — відділ наукової організації і використання основного фонду ХДНБ
- КБ — кабінет бібліотекознавства ім. Л. Б. Хавкіної ХДНБ
- Наркомос (НКО) — Народний комісаріат освіти
- НБУВ — Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
- ОРПС — Округова рада професійних спілок
- Раднарком (РНК) — Рада народних комісарів
- РПС УРСР — Рада профспілок УРСР
- РСФРР — Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
- УБТО — Українське бібліографічне товариство в Одесі
- УСРР — Українська Соціалістична Радянська Республіка
- УРСР — Українська Радянська Соціалістична Республіка
- УНІК — Український науковий інститут книгознавства
- ХДНБ — Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

Список використаних джерел:

1. Бібліологічні вісті (1923–1930) [Текст] : сист. анот. покажч. / Нац. парлам. б-ка України ; уклад. Г. І. Ковальчук ; наук. ред. С. І. Білоконь. — Київ, 1996. — 160 с. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=6972 (дата звернення: 23.04.2023).

2. Вальо, М. Юрій Меженко — редактор «Бібліологічних вістей» [Текст] / Марія Вальо // Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника. — Львів, 2003. — Вип. 11. — С. 156–164.

3. Васьківська, О. Друкована книжкова продукція видана на терені України у 1917 році [Текст] / О. Васьківська // Вісн. Кн. палати. — 2010. — № 12. — С. 25–28. — Бібліогр. наприкінці ст. — Електрон. аналог: URL: https://bitly.ws/VQMs (дата звернення: 17.06.2023).

4. Гринівський, Т. Діячі української культури на сторінках часопису «Книгарь» [Текст] / Т. Гринівський // Друкарство. — 2003. — № 4. —С. 92–95. — Бібліогр. наприкінці ст.

5. Гринівський, Т. С. Часопис «Книгарь» як осередок вивчення видавничої справи в Україні періоду визвольних змагань (1917−1920 рр.) [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.05 / Т. С. Гринівський ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. — Київ, 2008. — 20 с.

6. Гуменюк, М. П. Журнал «Бібліологічні вісті» (1923−1930) [Текст] / М. П. Гуменюк // Гуменюк М. П. Біля джерел української радянської бібліографії. — Київ : Наук. думка, 1991. — С. 92–98. — Бібліогр. наприкінці ст.

7. Дубровіна, Л. А. Бібліотечна справа в Україні в XX столітті [Текст] : [монографія] / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. — Київ, 2009. — 530 с.

8. Дубровіна, Л. А. Історія національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, 1918−1941 [Текст] / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко ; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 1998. — 336 с. — URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001875 (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана. — Про «Книжний вістник»: с. 28–29.

9. З історії бібліотекознавства і бібліографії. «Бібліотечний збірник» (1926−1927), «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» (1927−1930) [Текст] : сист. анот. покажч. змісту / Нац. парлам. б-ка України ; [авт.-упоряд. Т. М. Заморіна]. — Київ : НПБУ, 2014. — 111 с. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=6118 (дата звернення: 23.04.2023).

10. Зворський, С. Л. Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі [Електронний ресурс] / С. Л. Зворський // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2014. — URL: https://bitly.ws/VQLT (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

11. Зворський, С. Л. Книга (Відень) [Електронний ресурс] / С. Л. Зворський // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2014. — Бібліогр. наприкінці ст. — URL: https://bitly.ws/VQPq (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

12. Зубко, Н. Н. Видавнича справа на сторінках журналу «Радянський книгар» (1929–1932) [Текст] / Н. Н. Зубко // Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського [Текст] : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 листоп. 2018 р.). — Київ, 2018. — С. 169–172. — Бібліогр. наприкінці ст.

13. Ільницька, Л. І. Журнал «Книгарь»: літопис українського письменства (1917–1920) [Текст] : сист. покажч. змісту / Луїза Ільницька, Ольга Хміль ; Нац. акад. наук України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника. — Львів : Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, 2016. — 393 с.

14. Історія бібліотечної справи та бібліографії в Україні : ретросп. бібліогр. покажч. публ. сер. XVIII — поч. XX ст. [Текст] : у 2 т. Т. 2 / М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України ; авт.-уклад. С. Л. Зворський. — Київ, 2013. — 240 с. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=9539 (дата звернення: 23.04.2023).

15. Клєщикова, В. М. Часопис «Книгар» — критико-бібліографічний журнал доби визвольних змагань [Текст] / В. М. Клєщикова // Архівна та бібліотечна справа в Україні доби визвольних змагань (1917–1921 рр.) : зб. наук. пр. / Гол. архів. упр. при Кабінеті Міністрів України, Укр. держ. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства, Нац. парлам. б-ка України. — Київ, 1998. — С. 161–165.

16. Клименко, О. З. Аспектуалізація нормативно-правової бази діяльності наукових бібліотек у проблемному полі вітчизняної фахової періодики [Текст] / О. З. Клименко // Короленківські читання 2018. «Бібліотеки, архіви, музеї як центри освіти та саморозвитку особистості» : матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2018 р. У 2 ч. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня (філія) ВГО Укр. бібл. асоц. — Харків, 2019. — Ч. 1. — С. 167–173. — Бібліогр. наприкінці ст. — Електрон. аналог: URL: https://www.calameo.com/read/000632945149d504a9cac (дата звернення: 23.04.2023).

17. Клименко, О. З. Книжний вістник [Електронний ресурс] / О. З. Клименко // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2020. — URL: https://bitly.ws/VQUP (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

18. Клименко, О. З. Концептуальні засади започаткування бібліотекознавчої періодики в Україні [Текст] / О. З. Клименко, О. Л. Сокур // Бібл. Меркурій. – 2023. – Вип. 1 (29). – С. 111–131. – Бібліогр.: с. 126–130. – Електрон. аналог: URL: http://vislib.onu.edu.ua/article/view/280028 (дата звернення: 22.09.2024).

19. Клименко, О. З. Наукові журнали Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського — невід’ємний компонент електронного інформаційного бібліотечного

ресурсу [Текст] / О. З. Клименко // Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 8−10 жовт. 2019 р.) / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського та ін. — Київ, 2019. — Т. 2. — С. 209–212.

20. Ковальчук, Г. І. Бібліологічні вісті [Електронний ресурс] / Г. І. Ковальчук // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2015. — Бібліогр. наприкінці ст. — URL: https://bitly.ws/VQW7 (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

21. Ковальчук, Г. І. Український науковий інститут книгознавства (1922−1936) [Текст] / Г. І. Ковальчук ; [наук. ред. В. І. Попик] ; [Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського]. — Київ : Академперіодика, 2015. — 688 с. : іл., факс. — Бібліогр. : с. 616−664.

Зі змісту: Передісторія: книгознавчі реалії Києва до появи УНІК. – С.10–38. – Про журнал «Книгарь» (С. 13–17) ; Джерела дослідження. – С. 39–47. – Про журнал «Бібліологічні вісті» (С. 43–44) ; Журнал «Бібліологічні вісті». – С. 368–413.

22. Ковальчук, Г. І. Журнал УНІКу «Бібліологічні вісті» [Текст] / Галина Ковальчук // Бібл. вісн. — 1997. — № 2. — С. 26–28. — Бібліогр. наприкінці ст. — Електрон. аналог: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_1997_2_15 (дата звернення: 23.04.2023).

23. Ковальчук, Г. І. Український науковий інститут книгознавства [Електронний ресурс] / Г. І. Ковальчук // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2014. — Бібліогр. наприкінці ст. — URL: https://bitly.ws/VQZ6 (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

24. Когут, С. Зарубіжна тематика на сторінках часопису «Бібліологічні вісті» (1923–1930) [Текст] / Софія Когут // Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника. — Львів, 2003. — Вип. 11. — С. 165–173. — Бібліогр. наприкінці ст.

25. Козловський, В. Бібліотекознавство в УСРР за період 1917–1927 років [Текст] / В. Козловський // Журн. бібліотекознавства та бібліогр. — 1928. — № 2. — С. 3–14. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=1240 (дата звернення: 23.04.2023).

26. Королевич, Н. Ф. Юрій Меженко (1892–1969) [Текст] // Українські бібліографи XX століття : навч. посіб. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. — Київ : Кн. палата України, 1998. — С. 9–47. — Бібліогр. наприкінці ст.

27. Масловська, С. М. Бібліотекознавчий фонд як джерельна база дослідження історії бібліотечної справи України [Текст] / С. М. Масловська // Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 8−10 жовт. 2019 р.) / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського та ін. — Київ, 2019. — Т. 1. — С. 90–93. — Електрон. аналог: URL: http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/843 (дата звернення: 23.04.2023).

28. Масловська, С. М. Журнал бібліотекознавства та бібліографії [Електронний ресурс] / С. М. Масловська, Л. А. Поперечна // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2018. — Бібліогр. наприкінці ст. — URL: https://bitly.ws/VR9B (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

29. Меженко (Іванов), Ю. О. [Рецензія на «Книжний Вістник»] / Ю. О. Меженко (Іванов) [Текст] // Книгарь. — 1919. — Ч. 23/24. — Стп. 1599–1600. — Електрон. аналог: URL: https://bitly.ws/VRbn (дата звернення: 23.04.2023).

30 Меженко, Ю. О. Спогади про журнал «Бібліологічні вісті» [Текст] / Ю. О. Меженко // Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945–1969). — Львів, 2009. — С. 251–253. — Додаток: с. 254–255.

31. Мільман, В. А. Відображення бібліотекознавчих питань на сторінках періодичних видань України у 20-х роках [Текст] / В. А. Мільман // Історія бібліотечної справи в Україні : матеріали регіон. наук. конф., Харків, листоп. 1993. — Харків, 1994. — С. 29–36. — Бібліогр. в підрядк. прим.

32. Одинока, Л. П. Періодичні видання 20–30-х років як джерело вивчення історії бібліотечної справи в Україні [Текст] / Л. П. Одинока // Державна бібліотека: сучасні проблеми і перспективи : зб. наук. пр. — Київ, 1993. — С. 83–90. — Бібліогр. наприкінці ст.

33. Пастушенко, О. В. Періодичні видання історико-бібліографічного, книгознавчого та бібліотекознавчого спрямування як об'єкт сучасних досліджень [Текст] / О. В. Пастушенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2012. — № 2. — С. 69–73. — Бібліогр. наприкінці ст. — Електрон. аналог: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2012_2_11 (дата звернення: 23.04.2023).

34. Петров, С. Так народжувався часопис «Книгар» [Текст] / С. Петров // Друкарство. — 2001. — № 1. — С. 4–6.

35. Плехова, І. Д. Часопис «Українська книга» (1937−1943) у контексті становлення української книгознавчої періодики першої половини ХХ століття [Текст] : автореф. дис. … канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.05 / І. Д. Плехова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. — Київ, 2010. — 19 с.

36. Поперечна, Л. А. Книгарь [Електронний ресурс] / Л. А. Поперечна // Українська бібліотечна енциклопедія / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Електрон. дані. — Київ, 2018. — URL: https://bitly.ws/VRge (дата звернення: 23.04.2023). — Назва з екрана.

37. Рибчинська, Н. «Бібліологічні вісті» (1923–1930) в контексті української книгознавчої періодики [Текст] / Наталія Рибчинська // Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника. — Львів, 2003. — Вип. 11. — С. 145–155. — Бібліогр. наприкінці ст.

38. Сєдих, В. В. Розвиток українського бібліотекознавства (1917–1991 рр.) [Текст] // Історія бібліотечної справи в Україні : навч. посіб. / В. В. Сєдих. — Харків, 2013. — С. 168–174.

39. Сокур, О. Професійна періодика: обмін досвідом та бібліотечна взаємодія (До 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) [Текст] / О. Сокур // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. дванадцятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 30 листоп. — 1 груд. 2018 р. / НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДІ пресознавства. — Львів, 2018. — С. 100–105. — Бібліогр. наприкінці ст.

40. Солонська, Н. Г. «Бібліологічні вісті» як осередок української інтелектуальної та книгознавчої думки 20-х — початку 30-х років XX ст. [Текст] / Н. Г. Солонська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 1999. — Вип. 2. — С. 11–44.

41. Солонська, Н. Г. «Бібліологічні вісті» як явище української книгознавчої думки 20 — початку 30-х років XX століття [Текст] : автореф. дис. … канд. іст. наук : 07.00.08 / Н. Г. Солонська ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 1997. — 23 с.

42. Солонська, Н. Періодичні видання Національної бібліотеки України (1919–1998) [Текст] / Н. Солонська // Бібл. вісн. — 1998. — № 5. — С. 38–49. — Електрон. аналог: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_1998_5_7 (дата звернення: 23.04.2023).

43. Солонська, Н. Г. Питання каталогізації за поглядами дослідників і фахівців 20-х — початку 30-х років (на матеріалах «Бібліологічних вістей» і «Журналу бібліотекознавства та бібліографії») [Текст] / Н. Г. Солонська // Бібл. вісн. — 1997. — № 5. — С. 21–26. — Бібліогр. наприкінці ст. — Електрон. аналог: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_1997_5_10 (дата звернення: 23.04.2023).

44. Солонська, Н. Г. Преса як напрям інформаційної діяльності НБУВ [Текст] / Н. Г. Солонська // Бібліотека. Наука. Культура. Інформація : наук. пр. НБУВ. — Київ, 1998. — Вип. 1. — С. 55–63.

45. Сошинська, В. «Хроніка» на сторінках фахової періодики першої половини XX ст. [Текст] / В. Сошинська // Вісн. Кн. палати. — 2004. — № 7. — С. 50–52. — Бібліогр. наприкінці ст.

46. Столяров, Ю. М. Внесок бібліотекознавців УРСР у розвиток радянського бібліотекознавства [Текст] / Ю. М. Столяров // Бібліотекознавство і бібліографія : респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харків. держ. ін-т культури. — Харків, 1980. — Вип. 20. — С. 90–95. — Бібліогр. наприкінці ст.

47. Федотова, О. До історії виходу українського емігрантського журналу «Книга» (Австрія, 1921 рік) [Текст] / О. Федотова // Вісн. Кн. палати. — 1996. — № 3. — С. 23–25. — Бібліогр. наприкінці ст.

48. Чорній, В. В. Журнал «Книгарь» (1917–1920) як джерело до бібліографії української книги [Текст] / В. В. Чорній // Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника. — Львів, 1995. — Вип. 3. — С. 107–115. — Бібліогр. наприкінці ст.

49. Шелест, Т. Основні тематичні напрями бібліотекознавчих періодичних видань 20−40-х років XX ст. «Бібліологічні вісті» та «Українська книга» [Електронний ресурс] / Т. Шелест // Участь бібліотек у збереженні культурної спадщини та відновленні історичної пам’яті народу : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 7 листоп. 2019 р. / Нац. іст. б-ка України [та ін.]. — Електрон. дані. — Київ, 2019. — С. 333–336. — Бібліогр. наприкінці ст. — (V Краєзнавчі читання пам’яті Петра Тронька). — URL: http://www.nibu.kiev.ua/images/kraeznavchichit/vkch.pdf (дата звернення: 19.02.2020). — Назва з екрана.

50. Юркевич, О. З видавничої діяльності Юрія Тищенка [Текст] / О. Юркевич // Зап. Львів. нац. наук. б-ки України ім. В. Стефаника. — Львів, 2011. — Вип. 3. — С. 189–221. — Бібліогр. наприкінці ст. — Електрон. аналог: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lnnbyivs_2011_3_12 (дата звернення: 23.04.2023). — Про журнал «Книга» (1921)*: с.* 211-213.

51. Ясинський, М. І. Головні моменти з історії української бібліографії [Текст] / М. І. Ясинський // Бібліотечний збірник. Ч. 3. Бібліографія на Україні. — Київ, 1927. — С. 8–34. — Електрон. аналог: URL: https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=161 (дата звернення: 23.04.2023).

пров. Короленка, 18,
м. Харків, 61003,
Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
http://korolenko.kharkov.com/